

Szerkeszti : MÁRKUS ALADÁR

Ám Jiszróél cháj!

IV. ÉVFOLYAM

1934. VIII - IX.

Tel-Aviv utcáiban zsidó rikkancsok hébernyelvű ujságokat árusítanak.

Boldog új évet kíván m. t. olvasóinak:

az „Uj Út“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Makótól-Jeruzsálemig

Ch. N. Bialik, midőn a műtőbe vittek, hangosan mondta el a semá jiszroélt és áhitatosan imádkozott.

Halála előtt ezt mondta kezelőorvosának:

„Ha rá gondolkodok, hogy hány párt küzd egymással szemben a zsidóságban és ha azt kérdezem magamtól, melyik párt képviseli igazán a zsidó népet, csak azt válaszolhatom, hogy ennek a sorsüldözött népnek igazi képviselője: a biblia...”

*

Sir Oswald Mosley, az angol fascista párt vezére, Lord Rothermere erkölcsi támogatását kérte, mire a következő választ kapta:

„Sohasem hittem volna, hogy hazánkban az Ön pártja egyáltalában talajt nyerhessen.

Beszélgetésünk alkalmával világosan kijelentettem Ön előtt, hogy olyan antiszemita veleitáru párt mozgalmában, amely a Németországban uralkodó politikai irányzathoz hasonlít, semmi körülmények között részt nem veszek.”

*

A genfi zsidó világkongresszuson minden kultúrország képviseltette magát.

A kongresszus feladatául tűzte ki főképpen azoknak a zsidóknak helyzetével és ügyeivel foglalkozni, akik mint nemzeti kisebbség a Népszövetség védelme alatt állanak.

A kongresszus rendezői a magyar zsidóságot is meghívták és egyben kérték Szabolcsi Lajos dr. delegálását.

A magyar zsidóság hivatalos szervezeteinek egyértelmű határozata folytán a kiváló főszerkesztő természetesen nem jelent meg a kongresszuson.

A magyar zsidóság mentalitásának megfelelően kétségtelenül helyes volt ez a határozat.

Mert mi köze a magyar zsidóságnak az egyetemes zsidó problémához?!...

Viszont a kitűnő főszerkesztő közis-

merten okos ember... Ő tudja a legjobban, hogy mennyivel hasznosabb a Pesti Izr. Hitközség védelme alatt állni!...

Louis Barthou francia külügyminiszter a következő levelet intézte a kongresszushoz:

„A zsidó világkongresszusnak nem lehet nemesebb és fontosabb szerepe, mint az, hogy minden faj és vallás, emberi és törvényi egyenlőségét proklamálja.

Kinos, hogy az emancipáció után, amely a francia forradalom műve, erre vissza kell térni, de az események megkívánják és a civilizációt meg kell menteni attól a hanyatlástól, amely fenyegeti.

Vajha a zsidó világkongresszus hangját megértené a világ esze és megértené a szíve...”

*

A Völkischer Beobachter vezércikkben közölte, hogy Hitler lemond a zsidók szavazatáról.

Még szerencse, hogy ez a közlemény augusztus 19-éike előtt jelent meg, mert különben — egészen bizonyosan — minden önértetes zsidó reá adta volna szavazatát...)

*

Mezey Mártont, a kereskedelmi csarnok elnökét, Leitner Lázár elnököt és Müller Mór malomigazgatót érdemrendjellel tüntette ki a román király.

A kitüntetett három kiváló oradeai ember önértetes zsidó és a hitéletben jelentős szerepet játszanak.

*

Előkelő porosz familiának vendégei irodalomról vitáznak.

Egyik vendég Goethét magasztalja.

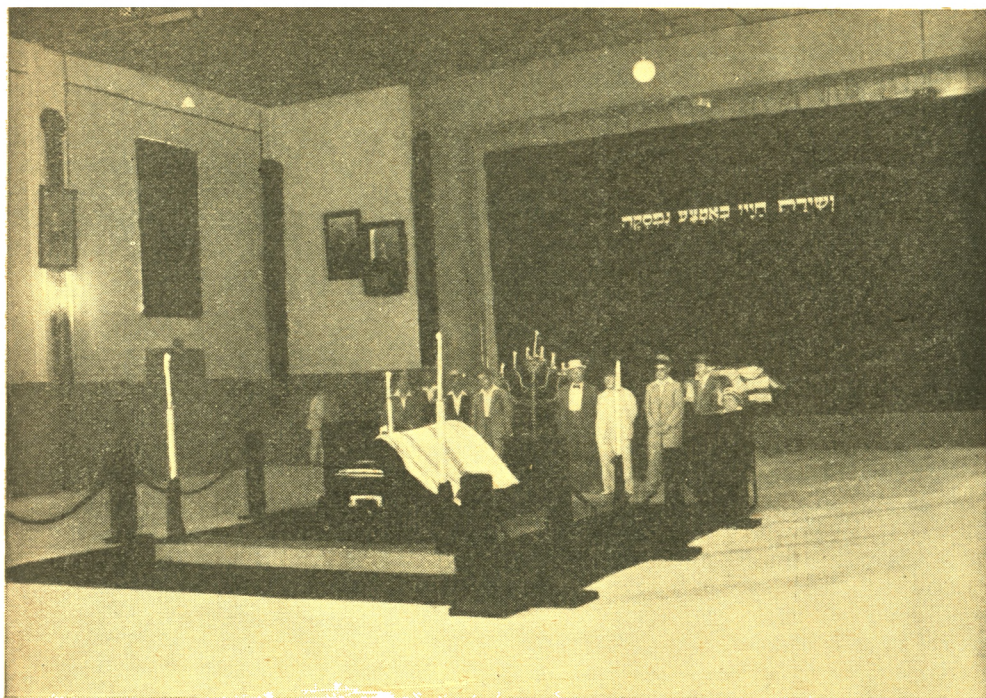
Fritz, a kis gimnázista közbeszól:

— Bácsi kérem, Ön téved... Ennek a híres írónak nem Goethe, hanem Goebels a neve...

*

A román király a Titelescu külügyminiszteren végrehajtott sikeres műtét megjutalmazásáért magas rendjellel tüntette ki dr. héthársi Neumann Henrik bécsi orvosprofesszort.

A világhírű orvostanár igen konzervatív életet él és az orth. hitközség tagja.

Ch. N. Bialik ravatala az Ohel Sém teremben.

Seitz Viktor dr. (Lucenec):

Árják.

Telve gyűlölettel és megvetéssel — két érzés, amely egymást kölcsönösen kizárja (vagy legalább is az egyik a másikat gyanússá teszi) — en plein XX-ik század. A németek megfosztották a zsidókat polgári, politikai, sőt emberi jogaiktól. Gyűlöletük túlságosan is heves és elementáris ahhoz, hogy meg ne lehetne látni megvetésük affektáltságát. Gyűlöletük őszinte, a megvetésükről csak szeretnék, hogy őszinte legyen. Minden tényük, húzásuk elárulja, hogy az „alacsonyrendű faj” túlságosan megfekszi az idegrendszerüket és teljes mértékben és mindenképp föltt uralkodik gondolatviláguk föltt.

Régi vágyuk, hogy a zsidókat a középkori ghettó jogi és morális láncai között lássák, teljesült. De még ezzel sem elégszenek meg. Perverz szenvedélyük,

hogy élvezzék a XIX. század fényes szellemi világában egyenlő jogokhoz, egyenlő szabadságokhoz, emberi méltósághoz szokott zsidók kinszenvedéseit az újkori ghettó igája alatt. Mert a középkori zsidó a ghettót jól tűrte, sőt kívánta, mert ez a ghettó megadta neki a módot, hogy külső alázatban bár, de lelki büszkeségben éljen ősi tanai éltető forrásai mellett, bízva fájának rendíthetetlenlenségében és jövődjében.

Az újkori német zsidónak nincs zsidó lelke, hanem csak német lelke van és neki a ghettó poklok kinszenvedése. Ő porig megalázva és meggyalázva érzi magát. Megalázva és meggyalázva nem zsidó érzületében (ami a német zsidónak nincs, de lesz), hanem német nemzeti érzületében. De ezt a germán nem veszi tudomásul. Ő a német zsidó-

ban az ősi zsidót látja, vagy legalább is ezt akarja látni. És ezt a zsidót akarja a germán kinokban látni. Ez a fő vágya, igaz szenvedélye. Már nem elégszik meg a jogfosztással, hanem élvezni akarja a jogfosztás hatásait a gyűlölet ellenségen. Ezért most már felügyelet alá helyezte az összes zsidó hitközségeket.

Tudni akarja, hogy a zsidók miket beszélnek most, miket éreznek most, amikor egymás között vannak.

Ez fontosabb nekik, mint hogy miket beszél Barthou vagy John Simon.

Kegyesen megengedett nekik, hogy úgynevezett Kulturbund-ot alakítsanak, amely jogosult színházat fenntartani. De a színházba nem szabad csak zsidónak jární és elő van írva,

hogy a zsidó nem mehet smókingban a zsidó színházba.

Látni való: azt akarják, hogy az „alacsonyrendű faj” maga is alacsonyrendűnek érezze magát (mert már a ruházatát is előírják), mert ebben a németek éppen nem biztosak. Ezt elárulja az a további rendelkezés, hogy a zsidó színház előadásai sem lapokban, sem plakátokon nem hirdethetők és a színházban játszott darabok csak a zsidó lapokban említhetők, de nem kommentálhatók.

Keresztény a színházba nem járhat.

A németek félnek attól, hogy az „alacsonyrendű faj” színháza magasabbrendű lesz, mint a „magasrendű faj” színháza, és nem akarják, hogy a keresztény németek ezt tudják. Ez a „zsidó színház” élesen bizonyítja a német faj alacsonyrendűségét.

Van egy másik germán faj is, az árja népek fénye: az angolok. Vajjon más ez az angol árja, mint a német árja?

Aki megelégszik a dolgok stílusbeli különbségeivel, annak más, de aki a dolgok lényegét nézi, annak látnia kell,

hogy a két árja népet ugyanaz a szenvedély hevíti.

Színház Berlinben, vagy „Zsidó nemzet otthon” Palesztínában:

hiszen egy és ugyanaz.

A berlini színházba csak zsidóknak szabad jární és pedig smóking nélkül. A

„Zsidó Nemzeti otthonba” csak zsidónak nem szabad bemenni és pedig csak bárcával ellátva.

Zsidónak nem szabad földet vásárolni, zsidónak nincs községi választójoga, zsidónak nem szabad túristának lenni, zsidónak nem szabad Transjordániába menni, zsidónak nem szabad belépni Ábrahám, Izsák és Jákob sírjához, zsidónak nem szabad belépni Mózes sírjához és főként és egyáltalán a zsidónak nem szabad Palesztínába belépni.

A zsidónak csak egy szabad:

saját áldozataival, saját munkájával, saját pénzével kitaratani Palesztínában az angolokat és arabokat.

Ettől eltekintve az angol képtelen nézni, hogy amikor a világ összeomlóban van, a zsidó még akkor is alkotni tud. Fagyos szívvel, a zsidók szerény sikerei feletti dühtől megfagyasztott aggyal nézi ezt a szegény zsidó palesztinai művet. Keveset beszél de nagyon sokat gondol...

Mitől féltek árják?

Dávid első zsoltára.

Boldog ember, kit hitetlen tanácsa nem fog körül s a bűn ösvényeit nem rója fel. A gúnykacaj bogáncsa szívét nem éri. Szent törvényeit csodálja Isten alkotó kezének. Gyönyört talál, ha átbúvárkod éjet. S a nappala öröm, hogy él az élet.

**Mert olyan ő, mint partján kék folyóknak
zöld lombú fa: dús gyümölcsöt terem.
Tudást szomjaz, imádója szent szónak
melyekben ég gyönyör és végtelen.
A hitetlenek bús, sívár csoportja
sivatagok sívár futóhomokja,
mit szél kavár és szerteszét sodorja.**

**Egyszer kifogy az álmok ködös kútja.
Egyszer megáll a rohanás: az élet.
S ha éjbe fut az élet rögs-útja,
felgyúl a szent tűzláng: a végítélet.
Az Úr ítél: akinek lelke álma
igéje volt, szent örök élet várja,
a bűn pedig lehull a vak homályba.**

Rózsa Imre.

Ch. N. Bialik temetésmenete az Allenby-úton.

Bialik könyvkiadó is volt. Vállalkozása azonban pénz híján, csak igen szerény keretek között mozoghatott.

Egyízben hitelezője fizetésre szorongatta.

— Kedves barátom — mondta csendesen Bialik, — elsősorban az inséges írók tiszteletdíját kell kifizetnem.

— De hiszen Ön régen elhalt írók műveit adja ki...

A nagy héber költő haragosan vágott közbe:

— *De az özvegyek és hátramardottaik éhesek! ... Ezeket nem hagyhatom nyomorogni! ...*

Július 24.-én volt 12 éves évfordulója, hogy Walter Rathenau orvul meggyilkolták. A gyilkosok közül elfogták Hans Tschowot, akit mint tettestársat 4 év és egy havi fogházra ítelt a birodalmi bíróság.

Azóta nagyot fordult a földgolyó!

Most Hess miniszter, a kancellár helyettese Tschowot a politikai

oktatás és kiképzés vezetőjévé nevezte ki.

*

Faulhaber bíboros a Vatikánhoz jegyzéket juttatott, amely a június 30.-a utáni idők keresztény és zsidó áldozatainak nevét tartalmazza.

A politikai rendőrség figyelmeztette a bíborost, hogy ha ez a jegyzék nyilvánosságra kerül, hazaárulás címen haladéktalanul eljárást indítanak ellene.

*

A holland parlament a közrend védelme érdekében törvényt hozott, amely szerint szigorúan bünteti az antiszemita iratok terjesztését és a zsidóság elleni izgató beszédek.

*

A new-yorki teológiai szeminárium dr. Löw Imanuel felsőházi tag, szegedi tudós főrabbit a zsidó tudományok díszdoktorává választotta meg.

Könyvekről.

E havi beszámolómat Alfred Döblin: Berlin Alexanderplatz c. könyvével kell kezdenünk, amely most hagyta el a sajtót. Különös íze van ennek a regénynek és talán ez az, ami annyira izgatja az embert olvasása közben. Durván naturalista és költőien emberi, tragikus hangú, de mindig talál egy nézőszöveget, amelyből orronfricskázhatja az olvasót. Berlin Alexanderplatz. Innen indult ki a hitlerizmus, itt élt, halt meg és lett hőssé egy selyemfiú — és engedtessek meg nekünk Ehrenburgot idézni —

„nézd meg a martirt és meglátod benne
a népet.”

A regény egy Biberkopf nevű úriember életét írja le attól a perctől kezdve, ahogy kiszabadul a börtönből. Bizonyos tekintetekben egy modern Jób megpróbáltatásainak is lehet nevezni azt a művet.

Érdekes, hogy a Nova kiadó másik könyve, Hans Fallada: Aki egyszer rabkosztón élt c. regénye is úgy kezdődik, mint Döbliné. Itt is egy szomorú ember kálváriáját szenvedí végig az olvasó. Aki egyszer rabkosztón élt az nem találja már meg a helyét a szabad életben. Hugo Victortól kezdve sok író dolgozta fel ezt a témát, ki sikerültebben, ki kevesebb sikerrel. Fallada ezen regénye sem tartozik a legsikerültebbek közé, de dícséretére legyen mondván, hogy még itt, ebben a nagy konkurenciában is megállja a helyét, sőt..

Fallada emberábrázolási készségét és egyáltalában a stílusát felesleges dícsérni. Tanulságos, szép könyv.

Lily Körber könyve, a Ruth és a III. birodalom az utolsó év legnagyobb nemzetközi könyvsikere. Az író itt tényekkel és hiteles adatokkal dolgozik, a valóság az, ami annyira megdöbbent benne az embert. Egy Ruth és egy III. birodalom, egy zsidó lány és egy náci világ — azt hiszem erről nem sokat kell beszélni, a történelem lapjai azok, amelyek ezekről a rémregéről be fognak számolni a — minden bizonnyal — hitetlenkedő utókorunk.

Regény ez? Nem. Több. Ez valóság. Megtörtént velem — vallja az író — és a tények legyőznek minden fantáziát. Az „Eine Jüdin erlebt das neue Deutschland”-ot Gergely Janka sok nagyszerű könyv fordítója ültette át magyarra. Költőien, minden árnyalatot kihozva. (Kosmos)

Verő Henrik: „Problémák” címen adott ki egy füzetet amelyben az égető

ma legfájóbb és vérezen aktuális kérdéseivel foglalkozik. A széles koncepciójú, nagytudású ember írásának mutatkozik ez a könyv és az emberben sokszor feljajdul a régi gondolat: vajjon ebből az emberből mi lett volna, ha...? Verő Henrikből, egészen bizonyos vagyok benne — nagy államférfiú lett volna. Világosan lát és bele tud markolni a dolgok velejébe. De — sajnos — majdnem mindig ott van az a bizonyos „ha” és így lesz lehetséges az, hogy politikai csizmadiák vezetnek országokat, míg a hivatottak... Verő Henrik „Problémák” c. füzetéből sok mindent tanul meg az ember.

Végül a budai izr. hitk. kulturális szakosztálya ifjúsági csoportjának értékes és érdekes évkönyvéről kell írunk, amely most jelent meg dr. Beneschofszky Imre és dr. Vidor Pál szerkesztésében. A magasnívójú évkönyv minden egyes cikke elüt a sablontól és igen kulturált emberek munkája. Különösen tetszett Kálmán Zsuzsa Flegről, dr. Steiner Lenke Brodról, Lőrinc Rózsi Wassermannról írott cikke. De a többiek: Kilényi Endre, dr. Beneschofsky, dr. Vidor és Beneschofsky Ilus is egytől egyig becsületes és példátmutató munkát végeztek. Sok ilyen évkönyvet!

Szombati Sándor

Zwi Baumann (Salgótarján):

A sófár.

Történt egykor Mórja hegyén,
Az újévnak nagy reggelén.
Ősünk ott áldozta fiát,
Sűrűsége egy kos tört át.
Szóla az Ég: nézd szép szarvát,
Készíts abból egy harsonát:
A sófárt...

Ha eljő az ítéletnap
És áldozik majd a szent pap,
Fohászt küldünk életünkért,
Engesztelést sok vétkünkért.
Az égben megbocsátanak,
Ha majd buzgó szót hallanak:
A sófárt...

És ó! Ha majdan, egykoron
A nagy megváltás lesz soron,
Dávid sarja eljő értünk
S Ciónba már visszatértünk.
Feltámadást jelz az óra,
Meggújják majd parancsszóra:
A sófárt...

A Tel-Avivi temetőben a zsidó ritus szerint alig felhantolt sírban, elhervadt virágok alatt pihen Ch. N. Bialik. Egy év letele után a héber nép hatalmas emlékművet emel legnagyobb költőjének.

A budai 13 gyászvitéz.

A Pesti Izr. Hitközség szörnyű kudarca.

A Budai Hitközség 86 szavazattal 13 szavazattal szemben véglegesen elutasította a Pesti Izr. Hitközséggel való unifikációt.

Az Új Út ismét fölényes sikert aratott

A lepénzelt zsidó sajtó hónapokon keresztül ontotta a *megrendelt* cikkeket, amely szerint a Budai Hitközség *mindenáron* egyesülni akar a Pesti Izr. Hitközséggel.

Egyszerűen félre akarták vezetni a közvéleményt.

Az Új Út volt az *egyetlen*, amely történelmi felelőssége tudatában a tiszta igazság reflektorával bevilágított a kulisszák mögé és megszokott tárgyilagossággal feltárta a Pesti Izr. Hitközség unifikációs tervének *tulajdonképeni célját*.

*

Tíz évvel azelőtt volt a Pesti Izr. Hitközség legsötétebb korszaka.

Valósággal orgiázott a korrupció.

Súlyos vádak röpködtek a levegőben. A közvéleményben pedig az a bon mot keringett, hogy a Pesti Izr. Hitközség vezetősége mint *közkerese-*

ti társaság jegyeztette be magát a céghivatalnál.

A tréfás szállóigének és a hiresztelésnek — sajnos — komoly volt az alapja.

A vádak közül csak egyet elevenítünk fel: azért, hogy néhány vezető jutalékot kereshessen, 5,800.000.— *pengőnyi* drága kamatú uzsora fontkölsönt vettek fel.

A pénzzel azonban nem tudtak mit tenni.

Végül még is találtak megoldást. Nagyszerűt!

Beadták a pénzt a Belvárosi Takarékpénztárba ... olcsó kamat mellett.

Majd a felzúdult közvélemény nyomására, 3 teljes év után, a kölcsön kisebb hányadát fordították a legszükségesebb célokra, míg túlnyomórészt *felesleges és improduktív luxusépítkezésekbe fektették.*

A bűn mindig megbosszulja magát.

A Pesti Hitközség adóalanyainak fizetőképessége teljesen leromlott. Ezzel szemben a kölcsön annuitása változatlan súlyos maradt.

És bekövetkezett az, ami előre volt látható: *a Pesti Izr. Hitközség már 1932-ben nem tudott a vállalt fizetési kötelezettségének megfelelni.*

Sőt. Dübörgő léptekkel közeledett a rém.

A csőd.

A jelenlegi vezetőség, amelynek élén ma jószándékú és kiváló fináncember áll, kétségtelenül mindent elkövet, hogy feltornázza a jövedelmet — hiába.

A csőd mind sötétebben veti előre árnyékát, amely most már avval is fenyeget, hogy — ha ezt a mezitelen valóságot az adófizetők megtudják — *a deficit-összeget megfelelő kvóta arányában a vezetők magánvagyonára hárítják át a felelősséget.*

Ennek pedig fele sem tréfa.

Ez a kényszerű helyzet szülte meg az unifikáció gondolatát.

A gondolat nem új. Nagyon tetszetős. Sőt logikus is.

Ha van Országos Katholikus Szövetség, Országos Református Szövetség, miért ne lehetne Országos Izraelita Szövetség is?!

A gondolat uvertűrjét grandiózusan játszotta el a Pesti Izr. Hitközség legutóbbi közgyűlésén.

A jelentések szerint az összes intézmények felfelé fejlődő irányt mutatnak... A jövedelmek gyarapodnak... Nincs deficit!...

Csak *egyről hallgatott* mélységesen a pénzügyi jelentés.

Arról, hogy a kölcsön annuitását ebben az évben sem tudták megfizetni, azt a töketartozáshoz kellett csatolni, mellyel az adósság *6,400.000 pengőre szaporodott*...

A ravasz uvertürt csakhamar követték a hangzatos jelszavak:

Egyesülésben az erő!... Egy táborba tömöríteni a magyar zsidóságot!... Jön a zsidó feltámadás!... Díszes kóvedek!... Jól dotált pozíciók és egyéb szédületes előnyök!...

De a budai polgár józan és nem szédül könnyen, gyorsan átlát a szitán: idejekorán megneszelte a tulajdonképpeni célt, *hogy nyakába akarják varrni a mamutkölcsönnek egy részét*...

*

A Budai Hitközség vezetősége, hogy ne vádolhassák mulasztással, augusztus 22-re összehívta a rendkívüli közgyűlést.

A Budai Székházban talán még sohasem gyülekeztek össze ilyen nagy számban a tagok.

A hangulat izzó volt.

Az elnöki emelvényen dr. *Kriszhaber* Adolf elnök, *Szántó* Jenő alelnök, dr. *Kiss* Arnold vezető főrabbi, dr. *Csobádi* Samu jogügyi előljáró és *Diósi* Jenő hitközségi főjegyző jelent meg.

A legizgatottabbnak dr. *Kiss* Arnold látszott.

Idegesen rágt a szivarját, reszketek lábai.

Volt oka rá.

Ő és az alelnök propagálta a leghangosabban az egyesülést. És ha az meghiúsul, oda a népszerűségük.

Nagy volt a tét és talán már megbánták, hogy megtették. Egy kis kóvedért cserbenhagyták azt a hitközséget, amelyben naggyá nőttek...

Híre ment, hogy agent-provokátorokat küldtek a közgyűlésre.

Az elnök megnyitotta a gyűlést.

Egyszerre éktelen láрма keletkezett.

Egy hang átsüvített a lármán:

— Nem lehet hallani!... Csukják be az ablakokat!...

Az ősz elnök felállt helyéről és végignézett a lármázókon.

Ez a méltóságteljes tekintet erősebb volt, mint a Pesti Hitközségben megszokott rendőrlégénység közbelépése.

— *A Budai Hitközségnek* — szolt emelt hangon az elnök — *nincs szükség arra, hogy az ablakokat becsukja!*... Felszólítom a terem elhagyására azokat, akik nem a közgyűlés tagjai!

A hír tehát igaz volt.
Az elnök hangjában jószág csengett,
de szigor is.
Csendet kért, de parancsnak hang-
zott.

A bérencek elhagyták a termet.
Csend lett.
Ezután a javaslat mellett szóltak
néhányan. A jól bemagolt leckét
mondták fel. Az ismert szöveget.

Utánuk dr. Csobádi Samu állott fel
szólásra.

A közszeretnek örvendő előljáró
keresetlen, egyszerű szavai, amelye-
ket becsületes zsidó szíve diktált, való-
sággal elsöpörték a Duna másik olda-
lára kacsintók hangzatos felszólalását
és bicegő érveiket pozdorjává zúzták.

Midőn befejezte beszédét, néhány
pillanatnyi csend következett.

Mindenki jól érezte, hogy az unifi-
káció kérdésében ennek a beszédnek
történelmi jelentősége volt.

Mintegy varázsütésre felharsogott
a terem minden oldaláról:

— Éljen az elnök — !... Éljen
Diósi Jenő!... Áll Buda!... Szavaz-
zunk!...

Az idős, közszeretben álló elnök,
aki pozícióját nem a hamisított vá-
lasztásoknak, nem a karhatalom ere-
jének és nem a vagyoni előnyöknek,
hanem kizáróan egyénisége kiválósá-
gának köszönheti, kissé lehajtotta fe-
jét és szemében könnycsepp jelent
meg...

Ha millió és millió érv szólott vol-
na az unifikáció mellett, — ez az egy
könnycsepp elég lett volna a meghiu-
sításához...

Mi kemény emberek vagyunk, a
harcban nagyon megedződünk és
nem egykönnyen érzékenyedünk el.
De Kriszhaber elnök könnye örök él-
ményünk marad, mert egy igazi em-
ber életének himnusza csillogott ben-
ne.

A legfelsőbb Itélőszék előtt sem
kell beszélni. Ott is az ember könnyeit
nézik. És Kriszhaber dr. könnye előtt
a Mennyei Kapui is megnyitak vol-
na...

Az érzékenyült elnök remegő hau-

Risóni telepesek.

gon, minden megjegyzés nélkül elren-
delte a szavazást.

Halotti csendben, lélekzet-vissza-
fojtva számlálták a szavazatokat.

Eredmény: 86—13.

Orkánszerű taps és hatalmas éljen-
zés harsogott.

Lelkesen ünnepelték a hitközség fő-
jegyzőjét, aki hűségesen kitartott hit-
községe mellett és hervadhatatlan ér-
demeket szerzett az unifikáció meg-
hiúsításának nehéz munkájában.

Az eredmény kihirdetése után bi-
zalmatlansági javaslatot nyújtottak
át az elnöknek.

Az elnök azonban nem engedte meg
a javaslat tárgyalását, mert — véle-
ménye szerint — mindazok, akik ellen
a bizalmatlansági javaslat irányult,
reméli, hogy a konzekvenciákat le
foggák vonni.

A Budai Hitközség a lefolytatott
közgyűlésről a következő kommüni-
két adta ki:

A Budai Izr. Hitközség képviselő-
testülete f. hó 22.-én rendkívüli köz-
gyűlést tartott, hogy elvi állást fog-
laljon a Pesti Hitközséggel való egye-
sülés ügyében.

A közgyűlés 99 jelentkező tagja kö-
zül 83 szavazattöbbséggel elvetette az
egyesülés gondolatát és a következő
határozati javaslatot hozta:

„A Budai Izr. Hitközség közgyű-

lése kimondja, hogy a hitközségnek 800 éves autonómiáját és függetlenségét sértetlenül fenntartja, más hitközséggel egyesülni nem kíván.

Ehhez képest utasítja a Budai Izr. Hitközség elöljáróságát, hogy minden, ami ezen cél biztosítása érdekében szükséges és lehető, saját hatáskörében tegyen meg és tartózkodjék minden olyan megállapodástól, amely akár közvetve, akár közvetlenül a hitközség önrendelkezési jogát veszélyeztetné, vagy korlátozná.

Megbízta a közgyűlés az elöljáróságot, hogy a jelen határozatot a községkerületi elnökökkel és az ország nagyobb hitközségeivel átíratban közzölje."

Stern Samu, a Pesti Izr. Hitközség elnöke, amikor megtelefonálták neki a lesújtó hírt, sötéten maga elé nézett, majd rácsapott az asztalra és habzó szájjal kiáltotta:

— És én mégis megmutatom, hogy az lesz, amit én akarok!...

A nagy ember nagyságának egyik fémjelzője az, hogy belátja hibáját.

Másnap száználmas vezércikk jelent meg az Egyenlőségben.

Ehhez a vezércikkhez csak azért szólnunk hozzá, mert *Sándor Pál* írta.

Ha *Stern Samu* neve lett volna a cikk felett, vagyis ő *íratta* volna, ak-

kor nem is méltattuk volna reflexióra.

Sándor Pál közéleti szereplése előtt mindig tisztelettel meghajoltunk.

Ezzel szemben mindig kifogásoltuk, ha a zsidóság vallási ügyeibe avatkozott.

Olyan embert, aki nem él vallásos életet, a rituálékat negligálja és gyermekei kikeresztelkedtek, nem lehet és főképpen *nem szabad vezérül és követendő példaképpen állítani a zsidó ifjúság elé.*

Semmiesetre sem kívánjuk *Sándor Pál* érdemeit megtépázni.

Mert kétségen kívül nagy ember.

Volt.

Az idő eljár. A tovarohanó élet felőrli a szervezetet, a szellemet sem kíméli.

Ezt igazolja a vezércikknek az állítása, *hogy pont a budai 13 gyászvitéz mögött állanak az összes ösválasztók.*

Ez ostobasággal határos demagógia!...

*

Mindezek után bízunk abban, hogy a Pesti Izr. Hitközség vezetősége jobb belátásra jut és nem kavarja fel többé a békés budai polgárok nyugalma.

Ujabb kudarc csak hangosabban fogja hirdetni, hogy Budán nem lesz kutyavásár...

Sós Endre levelét megírta . . .

A következő sorokat, bár ellentétben állanak lapunk véleményével, kötelességünknek tartjuk közreadni a szerző személyére való tekintettel. Sós Endre, akinek eddig is több cikke jelent meg lapunkban, tudva levően a budapesti Reggeli Újság főszerkesztője.

Kedves Barátom,

nagy érdeklődéssel olvastam az *Új Út* legutóbbi számában azt a cikket, amelyet azok ellen intézett, akik mozgalmat indítottak a pesti és budai hitközségek egyesítése érdekében. Engedje meg, hogy ezzel a cikkel kapcsolatban néhány megjegyzést tegyek.

Az *Új Út* olvasóit talán érdekelni fogja más oldalról jövő megvilágításban is „Pest és Buda háborújának” kérdése, hiszen Pest Európa egyik *legjelentősebb* hitközsége.

A pesti és budai hitközségek unifikációjának ügye elsősorban nem Stern Samu ügye, hanem a mi budai ügyünk. Így tehát kérem, hogy a Stern Samuval szemben táplált haragját ne vigye át erre a térre.

Más kérdés, hogy Stern Samu milyen elnök és más kérdés, hogy szükség van-e a két hitközség egyesítésére?

Elfogadom azt is, hogy Pest hitközségi alkotmánya nem a legdemokratikusabb és feltétlenül reformokra szorul. Amint kétségtelen, hogy Buda lajtszoros választási rendszere és női választójoga jobban megközelíti a korszerű igényeket.

De itt háttérbe szorul a választójog problémája és mellékessé válik sok más kérdés.

Itt az a fontos, hogy a fejlődés útján megrekedt budai hitközségen valami módon segíteni kell. És ha nem lehet másképp, akkor unifikáció által.

Buda a főváros egy része. A budai hitközség fővárosi hitközség. De a budai főtemplom ma is gettószerűen helyezkedik el. Egy szűk mellékutcában. Egy hegyoldalba építve. És Budának ma sincs zsidó középiskolája. A budai hegyvidék zsidó szülői például olyan református intézetbe kénytelenek járattatni a gyermekeiket, ahol tudatos térítés folyik és ahol az elmúlt esztendőig a zsidó gyerekeknek részt kellett venni a református hittanórákon.

Hát mi jobb, igen tisztelt Barátom? Az, ha Buda önálló, de nincs temploma és nincs iskolája? Vagy: ha Buda része ugyan a nagy hitközségnek, de vannak megfelelő intézményei?

Az autonómia nem öncél a felekezeti életben. Az autonómia arra jó, hogy biztosítsa a hitközség adófizető tagjainak kultuszigényeit és kulturális szükségleteit. Ha erre alkalmatlan, akkor kár fenntartani. Akkor ez az autonómia csüörtököt mondott... A budai autonómia sem ér valami sokat. Mert miatta akár az összes budai zsidó kitérhetne.

Tagja vagyok a budai hitközség kulturális bizottságának. Így tehát tapasztalatból tudom, hogy az, ami itt Budán kulturális téren történik, szinte egyenlő a semmivel.

Pesten, nézzon csak körül, állandóan előadások, estélyek, vacsorák vannak és van egy Zsidó Szabadegyetem.

Lehet mindezeket kritizálni, elvégre bizonyára nem tökéletesek, de mégiscsak életet, zsidó életet jelentenek Buda halotti csendjével szemben.

Mindezeket elmondottam a budai hitközség ama közgyűlésén is, amelyen Szerkesztő Ur is megjelent, de amelyről — ami szintén jellemző Budára — egyszerűen kizárták a sajtó képviselőit.

Pedig a zsidó sajtó, bármely oldalon áll is, csak dicséretet, elismerést, támogatást és nem kizárást érdemel.

A zsidó sajtó nélkül a zsidóság még elmaradottabb lenne.

Reméljük, hogy az új esztendő békét hoz a pesti és budai háború egyre szélesedő, egyre elmérgesedő frontján.

Mi kell ehhez a békéhez? Nem sok.

Ha néhány budai előljáró legyűri a cylinder-fájdalmát, akkor elhárul minden akadály az unifikáció útjából. És Buda — Baracs Károly szellemében — a Budapesti Hitközség egyenrangú tagjaként megkezdheti a munkát a pesti rész felekezeti demokratizálásáért.

Ha Ön, Szerkesztő Ur, olyan nagy híve a felekezeti demokráciának, akkor ne felejtse el, hogy Pestet csak Budán keresztül lehet megreformálni.

Ennek a reformnak az érdekében sem szabadna olyan élesen támadni az unifikáció hirdetőit, akik közé jómagam is tartozom.

Pedig rólam aztán Szerkesztő Ur is tudja, hogy minden mellék-szempontra nélkül szolgálom a zsidóság ügyét és *épen elégszer szálltam szembe Pest önkényével, vagy Stern Samu akaratával is.*

Rólam nem feltételezi, remélem, hogy „szállítani” akarom Budát az elnyomó Pestnek?

Dehogy! Én a felkészült, hatalmas Pestet akarom igénybevenni Buda feltámasztásához!

Jó ünnepeket kívánok Szerkesztő Urnak és az *Új Ut* olvasóinak.

Válasz:

Kedves Barátom,

megtisztelő levelét egy szó változtatás nélkül közlöm nemcsak azért, mert Önt mindenekfelett becsülöm, de azért is, mert az *Új Ut*-nak nem természete, hogy a *méltó* ellenfél véleményét véka alá rejtse.

Meg kell állapítani, hogy írásainak eddig ismert tiszteletreméltó alaposságát és tárgyilagosságát az *értesülések hiányossága miatt* ebben a levélben sajnálatos módon nélkülözöm.

Nem akarok részletekbe bocsátkozni, hogy miért félek a pesti oldalról olyan agyonszorgalmazott budai oldal boldogításától. *Egyelőre* röviden csak ennyit: Keresztül-kasul ismerem a Pesti Izr. Hitközség vezetőségét, tiszteletreméltó elnökét, aki azonban sajnálatosan kárhozatos befolyás alatt áll.

A pesti hitközség Európa egyik legjelentősebb hitközsége.

Ezt magam is elismerem.

De vajjon tanácsos-e a m. t. Kollegám szerint is *korszerűbb* alkotmányú budai hitközséget egy, minden modern kultúrája mellett is *csökönnyösen maradi* közületbe dobni?

Vajjon tanácsosnak tartaná-e Buda hitközségét, amely pénzügyileg addig nyújtózkodik, ameddig adófizető tagjainak takaréka ér, egy *teljesen eladósodott* hitközséggel egybekapcsolni?

A budai hitközségnek nincs középiskolája.

Nem keresem az indokát, de váltig vallom: inkább ne legyen, sem-hogy olyan legyen, mint a pesti hitközségé, amelyet a „magasztos” ideálok-tól átitatott vezetőség *nyerészkedés* céljára állított fel.

Ennek a rövidlátó és főleg zsidótlan iskolapolitikának rójuk fel azt a lesújtó eredményt, hogy ez év első felében a *pesti* oldalon *félezer zsidó* tért ki.

A budaiak kórháza jelentéktelen.

Ezzel szemben a pesti kórház nagy és kitünően felszerelt, de ezt csak a gazdag és befolyásos zsidók vehetik igénybe. *Oda nehezebben kerül a szegény zsidó, mint a hercegprimás audienciás termébe.*

A gettó, a sárga folt fájdalmas emlékünkné, de tudtommal ősapáink ott is ájtatosan tudtak Urukhoz emelkedni.

Az igazi imádsághoz nem a hosszú autótülkölés és a büszke tornyok adják a keretet.

De eltekintve ettől, imádkozhatik-e elhalt kedveseiért a szegény zsidó pesti grandiózus templomokban, ahol a helyeket busás pénzért árú-sítják?

Drága Barátom, szent meggyőződéseim: lesz még Budának is szép temploma, és szent meggyőződéseim, hogy abban nem fognak beléptidő mellett *profán koncerteket rendezni*, mint a pesti zsinagógában.

Pestet csak Budán keresztül lehet megreformálni!

Ebben aztán egy véleményen vagyunk.

Ez könnyen menne is. Szinte csodálom, hogy ez mindeddig nem történt meg!

A pesti hitközség vezetőinek csupán *el kellene sajátítani a budaiak puritán és erkölcsös felfogását...*

Ennyi az egész!

Való igaz, hogy a budaiak a zsidó sajtó képviselőit, *pártállásra való tekintet nélkül* tanácskozásiukból kizárták.

Higye el kedves Kollegám, sokkal becsületesebb ez a határozat, mint a pesti hitközség sajtórendeleteinek az az intézkedése, amely csak a hajlékony betűt invitálja a „szabad sajtó” számára fenntartott asztalhoz, de a bíráló sajtót kizárja „nyilvános” üléseiről!

Újévi üdvözetét úgy a magam, mint olvasóim nevében szívélyesen viszonzom és nem mulasztom el, hogy újból igaz nagyrabecsülésemet fejezzem ki.

Márkus Aladár.

Sároni autóbuszjárat a síkságra.

Sós Endre főszerkesztőt, aki kitűnő cikkeivel olvasóinkat is gyönyörködteti, nagy családi öröm érte.

Az újszülött fiúcskának a zsidó szövetségbe való felavatási ünnepélyén a főváros előkelőségei nagy számban jelentek meg.

Szerkesztőségünk ezúton is mazl tovót kíván a magyar zsidóság kiváló szellemi vezérének.

*

A Berlinben megtartott baptista

egyházfelekezet világkongresszusán C. E. Wilson londoni lelkész feltűnést-keltő szónoklata keretében többek között a következőket mondta:

„Az antiszemitizmusnak kizáróan gazdasági és politikai oka van. A faj és felekezeti üldözés egyenlő az isten-tagadással s így sérti a keresztény etika szellemét. Nem szeretheti igazán az Istent az, aki ugyanakkor az Isten másvallású gyermekeit, testvéreinket üldözi...”

Bialik . . . Isten veled!

A petrozsényi zsidóság az elmúlt héten Bialik, a nagy költő halálának adózott. Az összes cionista szervezetek rendezésében gyászünnepséget tartott. A műsort Vámos Leó „Bialik...” című alkalmi prólógusa vezette be, melyet Bretter Lili szavalt el átérzéssel, nagy hatással. Dr. Ábrahám Józsefné ünnepi beszédet mondott a költő életéről, munkásságáról. Indig Ábrahám Bialik „El hácipor” versét szavalta el, mely után Hunyadi Andor szavalóművész ugyanazon vers magyar fordítását „A madárhoz...” címmel adta elő. Grossmann Gyuri előadása következett, aki a költő élettrajzát ismertette s nagy veszteségről beszélt, mely a zsidóságot érte. A Hatikvah elénekzése után a szép ünnepség véget ért.

(Prológus)

Héber szónak zengő énekese
Cionnak rajongó szerelmese
Gyászban hajtjuk meg kékfehér zászlónkat

Könnyekkel kiáltjuk zokogó szavunkat:
„Bialik...! E nép téged el nem feled...
...Isten veled...!

Fájdalmasan csengett a dal ajkán
Sok szép, ábrándos zsidó dallamán
S üldözött népére úgy hatott az ének,
Mint újjáéledő, biztató remények...

Terebélyes fája vigasztaló szónak
Mit adjunk most néki útravalónak...?
Mért kellett kidőlni időnek előtte
Ki álmaink fonalát olyan szépen szötte...

Vidd el magaddal a nagy ígéretet
Hogy a mag, mit a dal elvetett
Termőföldbe hullt, megfogant...
Nem hiába zengett a lant...

Elmentél és mi szegények lettünk
Veled hejh! Sokat veszítettünk...
De zarándokútra elmegyünk
Az ereci sírhoz s ott erőt merítünk...

Egy nemzet gyászolja benned nagy fiát
És sírva, zokogva az ég felé kiált:
„Lehullt korának egyik legszebb éke...
Szálljon emlékedből Izraelre béke...”

Álmaid egykor valóra válnak,
Mert Cion újra nagy lesz és szép.
Most tépje bár vihar vagy testvéri szó
Kézakézből megyünk, sokféle zsidó

És együtt leszünk akkor mind e nép...
Ha kalásszá érik a mag, mit elvetél...

Sirassuk meg őt majd Thamuz havában
S mondjuk el érte „Kadis” imánkat...
Thamuz! Érted mennyi gyászt ült lelkünk.
És most is ránk sújtott végzetünk...!

Elpattant hűrokkal földön hever a lant...
A mi kincsünket takarja már a hant,
De megmaradt a dal, mely népében él,
Izraelben, mely szenved, küzd és remél...

Héber szónak zengő énekese
Cionnak rajongó szerelmese
Gyászban hajtjuk meg kékfehér zászlónkat

Könnyekkel kiáltjuk zokogó szavunkat:
„Bialik...! E nép téged el nem feled...
...Isten veled...!

Syderalit

nemesvakolat

és műkögyár

márványliszt - magnetit

Puchov n. V. (Csehszlovákia)

A bécsi Kreditanstalt elbocsátotta
zsidó tisztviselőit.

REIF

butorgyár

gyártmánya i

elsőrangúak

Bánska Bystrica

(Csehszlovákia)

Az algiri pogromok után.

Constantine egyik utcája a zsidóellenes zavargások után, amely tele van az üldözöttekről letépett ruhamaradványokkal.

A constantinei temetőben gyászistentiszteletet tartottak a pogrom szerencsétlen áldozatainak emlékére.

Morinaud, a város polgármestere a frissen hantolt sírok felett többi közötteket mondotta:

— Megölték zsidó testvéreinket minden ok nélkül, csak azért, mert egy félreértett és üldözött valláshoz tartoznak.

Szégyenlem ezt Franciaország nevében is, melynek lobogói 104 év óta díszlenek ebben az országban és hirdetik a szabadságot és egyenlőséget.

A mi igazságszolgáltatásunk azonban

meg fogja találni a bűnösöket és igazságot fogunk szolgáltatni a szétmarcangolt, agyonkéselt és megcsönkített szerencsétlen zsidó mártiroknak.

— Én meghajlok a szerencsétlenek holtteste előtt, felemelem szemeimet a francia lobogó tiszta színei felé és azt kiáltom: elég volt a gyűlöletből, elég volt a gonoszsgából, ne uszátsátok egymás ellen a békés embereket, ti gonosztevők!...

Az istentisztelet résztvevői hangosan felzokogtak a polgármester gyászbeszédének hatása alatt.

Ha a feleség hordja a kalapot: a férj papucsban jár.

*

A legnagyobb fájdalom az, amelyről másoknak nem szólhatunk.

*

Egy elfelejtett pesti zsidó költő.

Könyvei elkallódtak, nevét már az irodalomtörténet sem említi. Pedig valamikor Karl Beck, a bajai származású zsidógyerek nagy német költőnek számított. Hívei — sokan voltak — a magyarországi német Parnasszuszon, L e n a u mellett emlegették és S a p h i r, a híres szójátéksínáló hírben-névben csak utána következett.

Beck 1817-ben született Baján. A pesti, wieni, majd a leipzigi egyetemen tanult. Orvos lett, majd kereskedő, végül hírlapíró. Az első szocialista költők közé tartozik. Hányatott életet élt. Hol itt tűnik fel, hol amott. 1848-ban Pesten van. „Saul” címen zsidótárgyú forradalmi drámát ír, mely a pesti német színházban bukik meg. Rajong a magyar szabadsáért — akárcsak osztrák zsidó költőtársa és sorstestvére Moritz H a r t m a n n — és Petőfi verseket fordít németre, melyekről P e t ő f i nagy elismeréssel emlékezik meg ugyan, de nem vállalja értük az apaságot.

Kis, tizenhatodré, aranyozott födelű könyvecske. Karl Beck egyik verskötet: *Lieder vom armen Mann*. Első lapjára gondos betűkkel rajzolta be nevét a nagyapám. Bizonyára kedves költője volt a tegnapelőttök forradalmár trubadurja neki, a tegnapelőttök emberének, ki ott volt a hőmpölygő tömegben, mikor L a t o u r hadügyminisztert elővonszolták.

A kötetet a Rotschild házhoz intézett terjedelmes verses bevezetéssel kezdi. Érdekes megfigyelni, miképpen érvényszerül Beck verseiben a költő zsidósága. Nem bírja és nem akarja letagadni. Férfiasan szembenéz vele:

„Szememre hányják gyakran és sokat zsidó ősoktól származásomat...”
— írja egy helyen. A Rotschildokban pedig nemcsak a nemzetközi kapitalizmust dőngeti ma már kissé furcsán ható szocializmusával, de a Rotschildokhoz, mint zsidókhöz is vannak szavai:

„... Hol űzött hitsorsod pénzért
kapja a fényt, a levegőt:
Ott lakhatsz a polgár jogán.

Tied e jog, tiéd csupán,
de véreidé nem, nem ám!”

Odább így szól a zsidóságról:

„... Se országa, se határa,
de szüksége volt a királyra.
Hát nagy pompával felavattak,
mert mindüket felülhaladtad
és tetszettél a nép szemének,
mert neked volt a l e g t ö b b p é n -
z e d !

Micsoda vigalom, zenebona, lárma:
Táncol a szolgálhad és a királya!...”

Amint látjuk, Beck elfogadja Marx ortodox teóriáját, mely szerint a zsidóság azonos a kapitalizmussal. De ha valóban felpattan a költészet szárnyas paripájára, a porban felejtí az elméletek ridegségét s oly szívből fakadó szép verseket is tud írni, mint ebben a kötetben szereplő egyetlen kimondottan zsidótárgyú verse: „A batyús zsidó”:

A reggel jó. A régi gonddal
im felvirradt az ifjú nap.
Kelet felé bús áhitattal
fordítod sápadt arcodat.
Csak befalsz egy kis kenyérhéjat,
csak megsímitod hajzatod;
fogod a batyut és az asszony
hozza a botot, kalapot.

Ott alkuszik már a barátod
s így te a szomszéd házba mégy,
sunnyin tekintsz az ablakokra,
gúnyosan néz le a cseléd.
Rohansz lépcsőn fel és lépcsőn le,
az eb csahol lépten-nyomon;
röhög a nép s te magad is tán
mosolyogsz önön-magadon...

A homlokod kopogva lüktet,
a lábad ólmosan rohan,
a hét elmúlik és a hétnek
számodra csak öt napja van.
Siess, siess, gyorsan keresd meg
napszámodnak filléreit:
vasárnap tiltja az új vallás
és szombaton a régi hit.

Ha este otthonodba térve,
az asszony kérve néz reád,
te hallgatsz — ő kifordul sirva,
és gyöngéden szeret tovább.

Sót, kenyeret hoz mosolyogva,
s behozza kis gyermekedet,
ki csókokkal borul nyakadba
s kiforgatja zsebeidet.

Lefekteted a kis fiúcskát,
az alszik is már csakhamar,
s te így beszélsz: „Őrizlek téged,
amíg csak élek, kisfiam.
De ha atyáimhoz megtérek;
szegényen, sok csapás alatt,
te tán megátkozod majd egyszer
bús éltédért atyáidat!

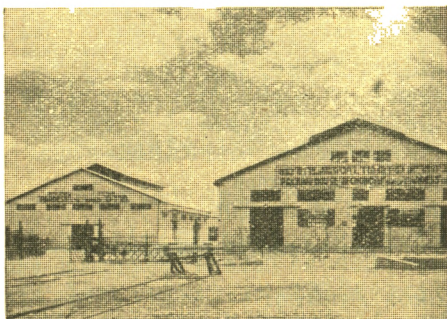
Egy zsidógyerek idegenben!
— hogy mit jelent, tudom magam.
A keresztények becsülését
keresed, s nem tudod, hogyan...

Tisztet, hivatalt nem viselhetsz,
esküd nem ér, szived hideg,
de pénzt, fiam, de pénzt azt adhatsz,
hogy templomot építsenek.
Gyógyíthatod a szenvedőket,
lehetsz irgalmasszívű, jó,
s lehetsz, mint én és testvéreid
egy hitvány házalózsidó...

„A reggel jó. A régi gonddal
im felvirrad az ifjú nap.
Keletnek fordul, sápadt arcát
belengi néma áhítat.
Végigsímitja kusza fűrtjét,
elkölti száraz kenyerét...
Amott barátja alkuszik már
és ő a szomszéd házba lép.”

Szegény Beck, hamar elavult. Legto-
vább „Jankó, a magyar csikós” c. bős-
z romantikus verses regénye tartotta ma-
gát, mely a világirodalom verses regé-
nyeinek jobbjai közt szerepel. De ki ol-
vas ma már verses regényeket! Szegény,
gyökértelen zsidó trubadur. Elfelelték,
belepte a por.

1879-ben, ötvennégy évvel ezelőtt sze-
gényen, betegen, elfeledve halt meg
Wienben Baja szülötte: Karl Beck a teg-
napelőttök hontalan, gyökértelen zsidó
trubadurja.

A legnagyobb zsidó narancstermelő
csomagoló helyisége.

Párisban szobrot emelnek egy hős zsidó rabbinak

A világháborúban, 1914 augusztus 29-én, véres ütközet folyt Saint-Die város mellett.

Bloch Ábrahám tábori rabbi is a lövész árokban tartózkodott, hogy a katonákat lelkesítse és a súlyos sebesülteket vigasztalja.

Délután folyamán egy haldokló katolikus katonához hívták a rabbit. A katolikus lelkész ugyanis néhány perccel azelőtt golyótól találva elesett.

A rabbi előbb elesett kartársra kezéből kivette a keresztet, majd azzal a haldoklóhoz sietett és megcsókolta vele a szent szimbólumot.

Ebben a pillanatban német gránát robbant és *Bloch* Ábrahám rabbi hol-
tan rogyott a haldokló mellé.

Az ütközet helyén, ahol a hős rabbi elesett, szobrot állíttatott a francia kormány *Bloch* Ábrahámnak, amelyet szeptember 2.-án fognak ünnepélyes keretek között leleplezni.

*

Súlyos gyász érte *Zahler* Aladár kosicei ügyvédet: köztiszteltben álló édesatyja, *Zahler* Adolf, 83 éves korában elhunyt.

Ezen alkalomból szerkesztőségünk is őszinte részvétét fejezi ki.

Féderer S. Sándor (Sala):

Dalol az ősi föld . . .

Erec Izraelben

ismét dalol az ősi föld.

Öreg sírokban a holtak mosolyognak,
mert fiaik az ősi föld felett dalolnak,
szántanak — szeretnek
és zsidó nyáron új magot vetnek.

Állj meg egy pillanatra
szent holtak légiója!

Ősi mártírok nézzetek fiaitokra.

Judea fiai acélos izmokkal
kenyeret dagasztanak
testetek felett.

Nézzetek fel és nevéstetek,
mert a zsidónak már újból
szabad nevetnie.

Tárd ki két karod Erec Izrael.

Meglásd eljő minden fiad.

A hitetlen megtérül,
a haragos kibékül majd öledben
és Jordán csobogása
dalol majd altató dalt...

Lakos András:

Szulamit alszik.

Szulamit alszik.

Álma méla, bús tetszhalál.

Csönd. Nesz se hallszik.

Fölötte őrt

Kétezer év

Lángpallosú angyala áll.

Kétezer éve

Vár ébredésre

— s benne Multunk aranykora —

Csönd. Nesz se hallszik.

Jaj, mélyen alszik

Aranykorunk szent Asszonya!

Szemeit lezárta

Kétezerév átka.

Halovány az arca,

Véres az ajka!

Szulamit alszik.

Csönd. Nesz se hallszik.

(Kétezer éve Hajnalról álmodik!

S kétezer éve semmi sem változik...)

Prerau Margit:

Haifai éjszaka . . .

Ma még itt vagyok.

Szívemben vágódás bánata.

Ó, milyen régen!

— Át kétezer éven —

Gyökértelenül bolyongok.

De holnap már:

Haifa tengerpartja vár...

Csillagszórókat szór az ég.

Fehér bárkák ringanak kék vizeken,

Ringatózom nagy lótszékelyheken.

Balzsamot lélezkik az éjszaka.

Héberül sóhajtom majd

a legszebb dallamu szót:

— L a j l a h ! . . .

Kardcs Imre:

Vándor.

Kínnal vonszolja fáradt testét

a vándor kezét tárja szét

Ezer jaj hörög tüdejéből

Megy, megy a tövises úton:

Kelet felé.

Sugárzik égből tört fényen át,

Lelkében ujult élet reménye

Ción dala visszhangzik szívében

S új erővel vonszolja magát:

Kelet felé...

Csak menj előre, új tavasz vár reád,

Utad feldulva visszafelé,

Mögötted lángtenger, s ezernyi vád

Úzve hajt szebb hajnalod elé:

Kelet felé...

Fájó sebeitől égő tested

Erzi már a hús, gyógyító szellőt,

S, ha nem foszlott még szét reménységed

Ó ne félj, nem vesztet el erőd...

Bízzál, vár a boldog, szabad élet,

Nem hosszú már rögzös, bús utad,

Vége kínnak, jajnak és eléred,

Csak üde szívvel menj, menj:

Kelet felé!

A zsidóság útja.

Részlet dr. Johann von
Leers

„14 Jahre Judenrepublik”
(Die Geschichte eines Ras-
senkampfes)

című, nemrég megjelent köny-
véből. Érdekes, hogy a nacionál-
szocializmus más kiindulópont-
ból ugyanarra a megoldásra jut,
mint a cionizmus.

Németországban eldőlt a küzdelem!

Nagy elbizakodottság és oktalanság
kellene ahhoz, hogy a zsidók azt higy-
jék, ezt a győzelmet vissza lehet csinálni
és a kezükből már kicsúszott hatalmat
ellenforradalmi úton vissza lehet szerez-
niök.

Németországban a zsidóság egyszer- smindenkorra tönkre van verve.

Nem fognak ők többé uralkodni ezen a
népen. Ez a jelenség nem véletlen. A
zsidók világuralmi álmainak vég-
leg befellegzett. Azok a nemzeti megúj-
hodási törekvések, melyek most már
igen sok államban mutatkoznak, csupán
előhírnökei olyan mozgalmaknak, ame-
lyek — akárcsak Németországban a
nemzeti szocializmus — a zsidókat a
ottani néptestből politikailag ki fogják
parancsolni.

**Napok kérdése csupán, hogy ezek-
ben az országokban mikor üt az óra,
amelyben a népek maguk és a zsidó-
ság közé meghúzzák a választó-
vonalat.**

Ez történelmi szükségesség.

Az előző századokban a zsidóság azzal
biztosította fennmaradását, hogy, mint
a polgárság hangadó rétege, szembe-
szállt a régi feudális és félig-feudális
hatalmakkal. Ma azonban ezek a régi ha-
talmak teljesen jelentéktelenek, és a
polgárság, mivel a kapitalizmusban csa-
lódott, nagy tömegekben fordul a szer-
vezett kényszergazdálkodás gondolata
felé.

A zsidóság ezáltal nemcsak ellenfelét,
a feudalizmust veszítette el, amely ellen

állandóan mozgósítani tudta tömegeit,
hanem ugyanakkor elvesztette hátvéd-
jét is, a polgárságot, amely éppen ellen-
ségévé vált. Nem sikerült az a kísérlete
sem, hogy az ipari munkásságot a maga
érdekeinek nyerve meg.

A Holt-tenger partján.

A zsidóság, akárcsak a mesebeli ha-
lász, lassanként minden hatalmat magá-
nak akart megszerezni. Először csak az
alsóbb néposztályok irányítását akarta
kezébe venni, de sikerült neki a fejedel-
meket is szolgálatába állítani. Azután a
Rotschild-ház tündöklése idején az álla-
mok politikai és gazdasági vezetését is
megszerezte. Végül világuralomra
törekedett. Most azonban azon az úton
van, hogy mindent elveszítsen, mert a
fejlődést nem lehet feltartóztatni.

**Ez a küzdelem még ebben az évszá-
zadban befejeződik minden ország-
ban.**

Mi lesz azután? Lesz egy nép: 15 mil-
lió fajzsidó (Rassenjude), szétszórva az
egész világon. Mindenünnen el akarják
űzni. Nem kell nagy prófétaí tehetség
annak a megjósolásához, hogy

**a zsidóellenes mozgalom, mely Né-
metországban győzött, követőkre
talál majd az egészséges szláv or-
szágokban is.**

Talán lesz annyi eszük a zsidóknak,

hogy ezekért az elvesztett pozíciókért nem fognak körömszakadtáig harcolni. Ha egészséges fiatal erőket éreznek magukban, fel kell ismerniök, hogy a nemzetköziségnek vége van.

Az európai népekkel való asszimiláció napról-napra nehezebb lesz
és az a veszély fenyeget, hogy egyszerre olyan népek között találják magukat, akik többé nem akarják az asszimilációt.

Ha Palesztina kicsinek bizonyulna, akkor az összes még meglévő zsidó nagytökével Európán kívül kell keresni egy letelepedési területet, amely átlagos munka mellett életlehetőségeket biztosít a zsidó népnek.

A nagy nyugateurópai gyarmati hatalmaknak, amelyek ma sekélyes erkölcsaik folytán bosszankodnak a német események miatt, a legelsőeknek kell lenniök azok között, akik a zsidóság rendelkezésére bocsátanak ilyen területet.

Hol és melyik legyen ez a terület, azt magának a zsidóságnak kell eldöntenie.

Egy ilyen területen elhelyezkedést találhatna az elég nagyszámú zsidó iparos osztály, de ide lehetne telepíteni a túl nagy értelmiségi réteget is.

A közfelfogással ellentétben — én nem hiszem, hogy a zsidó népnek mindíg

parazitának kell maradnia.

Igaz ugyan, hogy túl sok antiszocialitás van bennük, de abban a pillanatban, amikor az európai népek megszabadulnak a zsidóktól, ezek a társadalomellenes elemek elvesztik alapjukat.(!)

Emellett azonban (ezt be kell vallanunk, bármilyen alacsonyrendűeknek is tartjuk őket)

a zsidó népben van bizonyos mennyiség a produktív fajok véréből is,
főleg a vérkeveredések eredményeként északi, mediterrain és török-tatár (kazar) vér.

Tehát nem lehet teljesen reménytelennek tartani azt a kísérletet, hogy a zsidókat saját földjükön produktív munkára fogják be.(!)
Mi nem azért harcolunk a zsidók ellen, hogy a zsidó népet megsemmisítsük, hanem, hogy a német népet megvédjük.

Minden okunk megvan rá, hogy a zsidóságnak becsületes néppé válásához sikert kívánjunk, ha majd saját földjükre kerülnek és nem akarják többé a német népet zavarni.

Az önmagáért való zsidógyűlölet ostoba és lényegileg barbár dolog.
A cionizmusnak az az alap gondolata, hogy a zsidóság, mint nép a népek között, saját földjén éljen, egészséges és jogos.

Az európai népek ahelyett, hogy a zsidókérdést állandóvá teszik, jobban tennék, ha inkább segítenének egy ilyen terület megszerzésében.

A zsidóságnak pedig lehetne annyi éleslátása, hogy azokból az országokból, amelyeket eredménytelenül próbált

leigázni, egy új haza felé irányítsa útját.

Ezzel használna saját magának és gyermekeinek, de használna egyszersmind a többi népnek is.

Izrael választhat: folytatja-e tovább is a harcot a

világuralom álmaért,

vagy teljesíti hivatását, amelyhez minden népnek joga van:

házát keres,

melyben helyet találnak gyermekei — és oda aztán valóban ki is vándorol.

Ez nemcsak a zsidóságnak, hanem a komoly zsidóellenes mozgalmaknak is sorsdöntő kérdése.

Ha Izrael kapát, kaszát és ekét vesz a kezébe és lemond arról, hogy

szolgájává tegye a világot,

ezzel szemben saját földjén szabad népek között szabad népként akar élni, hogy kifejthesse produktív erőit (eddig csupán démonikus erőit fejtette ki), akkor

mostani ellenségeiből barátok lesznek

és a frissen vont barázdákban Izrael és a népek üdvözölni fogják egymást gyűlölet nélkül.(!)

Vajjon ezt az utat fogja-e választani a zsidóság?... Mi nem tudjuk, de reméljük. Talán meghallják ezt a hangot.

Senkinek sem szándéka, hogy a zsidóság kivonulását megnehezítse.(?!). Az öregek és a földdel összenőtt zsidók itt-

maradhatnak és nyugodtan befejezhetik életüket, ha nem károsak a német-ségre.

Senkisémet követeli, hogy aggok és öregasszonyok vándorbotot vegyenek a kezükbe akkor is, ha a német népnek nem ártanak. Senkisémet akarja őket brutalizálni.

De a zsidó ifjúságban legyen annyi komolyság és józan ész, hogy válassza el magát végleg a népektől, melyeket a zsidók szerencsétlenné tettek. Tudhatnak, hogy

mióta Hitler Adolf vezeti a német népet, a zsidóság nem kaparinthatja többé kezébe Németországot.

Ezért okosabban tennék, ha a harcot feladnák. Hagyják abba a harcot a nemzeti szocializmus ellen és

hallgassanak a vér és föld szavára...

Névai Lajos fordítása.

Angol, arab és hébernyelvű utcajelzők
Tel-Avivban.

Lessing és népe.

1933. augusztus 31.-én csehszlovák területen orozva gyilkolták meg Lessing Teodor dr.-t.

A gyilkosok Németországba menekültek.

A gázott színhelyére kiszállt rendőrbizottság megállapította, hogy az orgyilkos az ablakon keresztül lőtt a nagy tudósra. A lövés csak súlyos sebesülést okozott.

Lessing még menekülhetett volna. De nem tette, ahelyett az ablakhoz ment, hogy szembenézhesen támadójával.

Ekkor dördült el a második lövés és Lessing holtan rogyott össze.

Lessing tehát nemcsak a tudomány küzdelmében, hanem az igazságért is, mint hős halt meg.

Halálának első évfordulója alkalmából közöljük dr. Hans Taussig kitűnő cikkét.

„Minden nagy és magasztos, ami a földön létrejött, két közösségből, a *nemzetből* és *vallásból* eredt... de ugyanezek szülték mindazt is, ami az emberekben undok és visszataszító.”

A mondat második részében foglaltak Lessing halálának okai: A nemzeti eszme rajongói nem tűrik, hogy ideáljukat valaki bírálni merje. A nacionalizmus ismertető jele, hogy ezt az eszmét nem engedi magyarázni, itt nem tűr véleménynyilvánítást. Szerinte ez az ideál olyan egyed, mely nem bontható részekre.

Azonban Lessing a filozófus, ki életét a kutatásnak szentelte, aki se párt-, se nemzeti életet nem élt, kinek főtörekvése az volt, hogy oly igaz és igazságos legyen, amelyen ember lenni tud, tiszta meghatározást ad a nemzetről: Szerinte ez a vér átöröklése, a vidék, hol ember él, az ő sorsa, az ő természetes közössége, de ez maga a farkascorda is, mely

megtámadja a saját közösete gyengébb tagjait és idegen nemzeteket egyaránt, hacsak az egység, amely nem nemzetieskedő igazi egység, nem éber.

„A történetek sokoldalúságát a lelki meggyőződés rendezi. Jelenkezik pedig az, mint az emberrel veleszületett jogérzet, mint a nemzeteken felüli állam, mint nemzeteket létesítő politika, egyszóval mint logika és erkölcs.”

Lessing felveti a lehetőséget, hogy vérünk szétválaszt bennünket, de biztosan tudja, hogy könnyeink összefűznek, hogy a különböző izzadságban verejtékezők egybeforrnak.

Ezzel a szociális fenntartással helyezkedik népe soraiiba Lessing.

Elismeri, hogy zsidó, mert zsidónak született. De ő német is, mert német rónákon ringott bölcsője, mert életsorsa németors.

„A lüktető életben majd az egyik az ember, majd a másik ... hol mindkettő, hol pedig egyik sem.”

A vérközösségi, nemzeti, testületi vallomásnak nincs semmi értéke.

„Semmi a világon nem javul meg azzal, ha a zsidó, hivatkozva a németiség korlátolt területére, a zsidó néphez való tartozóságát hirdeti.”

Ez a hitvallás természetes, mert az eredetre vonatkozik.

Lessing számára, kit a nemzeti ideálról alkotott véleménye kergett a halálba, a nemzet az a jelenlegi ideál, melynek nevében különben higgadt gondolkodó népek közt is komiszságok történnek, másrészt azonban az a rejtelmes alap, melyből minden szép és jó fakad.

A nemzet a természet követelménye, de emellett nem érték... Egyáltalán, szerinte az erők birodalmában semmi sincs, amit bizonyítani lehetne.

Szerinte bizonyítani olyan vonatközásokat lehet csak, melyek többek közt a politikai, pszichológiai, biológiai területekre tartoznak, s ebben a világban Lessing szigorú materialista volt... s csak ebben az időleges okszerűségtől teljesen mentes világban engedte Lessing a tudomány elnevezést.

A nép vagy nemzet azonban, mely él, mely emberek közösete, nem kutatható, csak sejthető. Ebből egyaránt fakadhat szép, nemes, községes és rossz.

A nép és nemzet ideálja fontos Lessingnek, de nem a jelenlegi, ezt nem tartja egyébnek, mint csatakiáltásnak.

A nép nem érték, s erről logikai következtetéseket levonni nem lehet.

Ahogy a zsidóság szülte a maga revizionista fascizmusát, úgy a jelenkori németek közt is élhetnek a becsületes szocialisták milliói.

Lessing a korszellem szava által nem vezettette magát: ő zsidó, német, szocialista volt egy személyben s ez volt az ő állásfoglalása a saját népével szemben.

SIRKÖVEK

Városi üzlet: Budapest, VII.,
Károly-kr. 3/c. Dob-u. sarok
Telefon: 34—9—95.

PFEIFER ÉS HESZKY
kőfaragómesterek sirkőraktára
BUDAPEST, X., Újtemetőnél.

— Telefon: Kőbánya 75—71 —

Endre király a Szentföldön

1. AKKO.

Az 1217.-ik esztendőben történt.

Azurszinben kélett a tenger és kélett az ég. A délvidéki verőfényben messze csillogtak Akko tornyai. Már közeledett a dél s a hőségtől elnéptelenedtek az utcák. A város kapuiban bóbiskoltak az örök.

Az öböl világítótornyára egyszerre csak felszaladt a zászló. A tengerparti nagy piacon, a tornyos velencei raktárház előtt álló négy kürtös szájához emelte a hosszú, egyenes trombitát, melyről aranyhimzésű, cifra lebernyeg függött.

Recsegő trombitaszó verte fel a fekete várfalakat.

Akko zegzúgos utcái egyszeriben megelevenedtek. A piacra nyíló Vaskapun zsi bongva áradt a nép és a partot tarka csoportok lepték el.

Jönnék!... Jönnék!... hangzott az örvendező kiáltás.

A frank parasztok, kékruhás szir asszonyok, cifrálkodó bizanciak, fehérlebernyegű pusztalakók s a világ minden tájáról összeverődött zarándokok közt félénken húzódtak meg a hosszúsüvegű zsidók. Ruhájukon itt is kerek, sárga foltot viseltek, a megtürség, a megbélyegezettség jelét, mintha ez az ország nem is atyáik földje lenne.

A velencei ház erkélyén gazdagon öltözött velencei kereskedők jelentek meg. Minden szem a tengert kémlelte. A tömegből szerzetes lépett elő, felugrott egy köre és beszédet intézett a néphez:

„Testvéreim! Harminc esztendeje mult, hogy Szaladin, a pogányok császára elragadta tőlünk hitünk szentséges virágát és mennyei bizodal munk várát, Jeruzsálemet. De hiába kérkedik a dolyfös pogány! Ime hajók hasítják a tengert s ötödízben jön hadsereg a tengeren túlról e földre, hogy megalázza ellenségeinket. Ma még Akko utolsó menedékünk, egyetlen aklunk a Szentföldön. De jön, közeleg, rövid félórak mulva itt lesz vitéz seregével *Endre*, a magyarok hatalmas királya, hogy felemelje a kereszt lehanyatlott zászlóját és megtörje a hitetlenség szarvát. Az ő diadaláért, mindnyájunk váltságáért, imádkozzunk!”

A nép térdreborult.

Negyedóra multán a félsziget csúcsát megkerülve feltűnt a hetek óta várvavárt hajóraj. A szél öblösre dagasztotta a tarka, velencei orszlálnal díszített vitorlákat s az árbócok csúcsán lobogtak a hatalmas piros-fehér színű magyar zászlók.

A fedélzeteket fegyveresek lepték el s a nap szikrázott a páncélokon, pajzsokon. A dagály növekvő hullámokkal ostromolta a kikötő kőkockáit. S a fehértarajos hullámok harsogásán át felhangzott az érkezők vontatott zsoltáréneke, mellyel a Biblia földjét köszöntötték.

A Vaskapuban ismét kürtök harsantak.

Alabárdosok vágta át a téren s utat nyitottak Akko grófjának, kinek fényesszörű, fekete arab paripáját apródok vezették. Utána címeres-pajzsú lovagok csoportja következett s a menetet a Templomos-lovagok zárt sorban felvonuló csapata zárta be. Döngtek az üstdobok.

Majd hangos énekszóval processzio vonult ki a Vaskapun. Baldachin alatt a jeruzsálemi patriarcha, utána szerzetesrendek és apácák végtelen sora, papok selyemruhában és tömjénfüstölővel, „mint az királyi nagysághoz illik”. Így írja az egykorú krónikás.

A hajók karéjalakban vitorláztak be a kikötőbe s nem messze a

parttól horgonyt vetettek. Csak a vezérhajó futott ügyesen a parthoz. Hirtelen lehullottak vitorláik s a partra kötelek repültek. Száz kéz sietett azokat megragadni s a görbeorrú, magasfedélzetű gálya kikötött.

... A hajóhídon hosszútagú magas, barna lovag jelent meg. Sisakján aranyabroncs jelezte méltóságát. Pajzsát és kétélű pallosát apródok vitték utána.

Akko grófja leszökölt lováról és süvegét levéve, meghajtott fejjel sietett a magyarok királyának fogadására.

A trombiták mindenfelől megharsantak s recsegésük egybevegyült a nép rivalgásával.

2. „AZÉ LESZ E FÖLD, AKI MEGMŰVELI...”

Fáklyák vörös fénye táncolt az akkoi vár lovagtermében, hol már a késő éjszakába nyúlt a lakoma. A frank, a magyar és a német urak egymásra köszöntöttek a tüzes karmeli borral telt kelyheket. A nyelvek már nehezen forogtak s az általános zsibongásban már senkisémm figyeltek a provánszi trubadurra, ki a jeruzsálemvívó Bouillon Gottfried tetteiről énekelt.

Mikor a zürzavar tetőfokra hágott, Endre király csendesesen felállt az asztaltól s az erkélyre lépett.

Az eget a déli ég csillagtáborra borította, melyek visszfénye a tenger fekete vizében sziporkázott. A kikötő előtt, benn a tengerben sziklán állott a világítótorony, melynek vörös fénye barátságos szentjános-bogárként pislogott az éjjeli halászatban levő bárkák felé...

A király felfrissülve szívta a tengeri levegőt s kíváncsian merült el az öböl túlsó felén felmeredő Karmel fekete tömegének nézésébe, mikor mögötte hang szólalt meg:

— Uram, király, hol hagytad a jobbágyságodat?...

Endre csodálkozva fordult meg.

Görnyedt, öreg ember volt a kérdező. Mellén a zsidót jelentő sárga folt...

A király idegenkedve nézte. A zsidó ismételte kérdését:

— Uram, király, hol hagytad a jobbágyságodat?...

— Mi dolgod velük? — válaszolta a király. — Jobbágyságaim az őszi munkát végzik a magyar Alföldön, a Dunántúl, a Kárpátok alatt. — Hát te ki vagy?...

— Szolgád, Jákob ben Eliézer, a kegyelmes akkoi gróf számtartója, az akkoi zsidó község feje, — válaszolta a zsidó mély meghajlással, majd így folytatta:

— Ne vedd zokon kérdésemet, de ha otthon hagytad jobbágyságodat, mit akarsz végezni ezen a földön?

A király elmosolyodott. Szórakoztatta az öreg fontoskodó köteke-dése. Ismerte a zsidókat: Tele volt velük az udvar, a tárnoki, meg a pénzverő hivatal otthon, Magyarországon...

— Megvívok a pogánnyal, — felelte egyszerűen a zsidónak.

De a zsidó kérlelhetetlenül folytatta:

— Ha megvívsz a pogánnyal, vagy győzol — amit mindnyájan kérünk az egek Urától — vagy: — távol legyen — legyőzetel. De mindenképen hamarosan vissza fogsz térni szép Magyarországba, ahol szükség van reád, ahová visszavárnak jobbágyságaid, kik most az őszi munkát végzik az Alföldön, a Dunántúl, a Kárpátok alatt, s kiket távollétedben elnyomnak a gazdátlan hatalmaskodók. — És távozásod után ismét visszatér az elűzött pogány, kit jóllehet holnap ismét más űz el...

Palesztina földje azonban nem lesz egy hódítóé sem. *Azé lesz a föld, aki megműveli.* — Azért kérdem, Uram, Király, hol hagytad a jobbágyságot? ...

— Nem haragszom öreg, bátor beszédedért — felelt a király. — Őrizd és gyarapítsd csak szépen tovább a gróf pénzeszacskóit, de a hadakozás dolgát bízzad az ahhozértökre! ...

A teremben a kürtök tust fújtak. Száz serleg emelkedett fel a király egészségre s a nevét kiáltották.

Endre sietve tért vissza a terembe s magárahagyta a mélyen meghajló zsidót ...

3. MOSZKITÓK — MOZLIMOK.

Hosszú sorban kigyózott végig a magyar sereg a Jezreel völgyén. Fullasztó hőség, kétoldalt karsztos hegygerincek, előttük néptelen vidék, kopár földek, melyek közt itt is, ott is ingoványok tócsái csillogtak s nagy területeket borított el a szittyó és a nád.

Néha a távolban, hegyek hágóin, völgyek nyílásában mozlim lovasok tűntek fel, de a magyarok közeledtére nyomban szétrebbentek s ugyancsak meg kellett ereszteni Endre király vitézeinek a kantárt, ha egy-egy menekülő csoportot utól akartak érni, hogy velük kopját törjenek.

— Várakba bujik a pogány! — szólt oda Csák Dömötör, az asztalnokok mestere egy ilyen sikertelen hajsza után, Hunt-Pázmán Sebusnak, akivel az előcsapatot vezette, — nem mer velünk kiállani! ...

— Az ám! — viszonzta emez, — arra vár, hogy elpusztuljunk a hőségtől, az éhségtől, meg a láztól ebben a néptelen, kietlen tartományban, ahol pedig a Szentírás tanúsága szerint, hajdan tej és méz folyt ...

— Parádézni jöttünk, ellenség hátát nézni? — zúgolódtak a lovagok.

— Több kárt tesz ez bennünk, mint a török! — mutatott Ugolin kancellár a völgyet ellepő víztükrökre.

A lovak lába itt is, ott is vízbe csobbant s nyomukba szunyogok és moszkitók milliói szállottak fel. Zümmögve másztak a nehéz sisakok alá, behatoltak a páncélok nyílásain és a harcosokat megörjítették fájdalom csipéseikkel. A lovak is váltig nyugtalankodtak.

A sereg észak felé kanyarodott.

Barátságos völgy ölén tűntek fel Názáreth tornyai. Zárva a kapuk, kurd harcosok a falakon.

Negyednapja vonulnak már a moszkitós pusztaságban nyugalom nélkül. — Tovább!

Odább, keletre a Tábor hegy puposodik. Tetején vár van. Oda kéklik a Genezáreth tó vize.

— Rajta, vitézek! ... Odabenn majd pihenünk!"

Nagyhirtelenében körbekapják a várat, magas létrákat támasztanak a falaknak. Megmásszák nagy huj-huj kiáltással. De a török se volt rest. Megállta a helyét emberül. Magyar urak, német lovagok verekedhettek nekibusult keservükben.

De a török basa csak kacagott:

— Majd elunjátok és hazamentek a meghiusult támadás után, ha elfogy a szénátok!

— Menjünk, urak, tovább egy házzal! — mondta Tamás egri püspök, ki tapasztalt katona volt, — nem lehet megvenni ezt a várat egy francia rohammal. S míg Akkoból ostromszereket hoznánk, beletelnék két hét is,

míg átvergődnének az ingoványokon, ha ugyan ideérnének. Már pedig addig megesznek a szunyogok.

— Szent igaz! — mindnyájan így vélekedtek.

Búsan ereszkedtek le a hegyről.

Az alkonyat vörösre festette az eget és a vizet, mikor a Jordán partjára értek.

Sírva térdeltek le a harcosok a szent folyó partjára s úgy itták az üdítő vizet. Minden második embert kilelt már a hideg. Negyednapja, hogy a Jezreel völgyét járták s a maláriától lázasak voltak az eszméletlenségig...

4. „ISTEN JOBBÁGYAI”.

Túl a Jordánon, festői völgyben fekszik Krak vára, a lovagrendek legerősebb fészke. Hatalmas falak övezik s fellegvára büszkén őrködik messze vidék felett.

Itt pihent még végre néhány nap múlva Endre király a vitézeivel. Megcsodálták a ciklopi erődítéseket, élvezték a lovagrendek dús vendég-szeretétét.

Aztán ismét útra keltek. Ide-oda cirkáltak, kemények utánairamodtak a futkosó töröknek s akinek a sarkába értek, az megemlegette a magyarok istenét.

Portyázásoktól fáradtan s az eredménytelenségtől csüggedten néhány hét múlva ismét Akko falai alatt találták magukat.

Ismét szóltak a kürtök, pergett az üstdob, de bezzeg a nép nem fogadta ujjongással a megsápadt, megfáradt vitézeket. Ujjal mutogatták a régi ismerősöket:

— Itt jön Lipót, az ausztriai herceg!... Az meg a bambergi püspök... Hát az a fiatal?... A meráni herceg. Tomaj Dénes ispánt ugyan csak rázza a hideg. Miklós palatinus, Bárc fia sem valami hetyke!... Igy zúgolódott, gúnyolódott a tömeg.

Eléjük jött a patriarcha is. De nem selyemruhába, dicsőítő ének-szóval, hanem feketébe öltözve és átokkal fenyegetőzött, ha nem mennek vissza tüstént törököt üzni...

Fenn a magaslaton, a várkapu előtt gabonás zsákokat számlált Jákob ben Eliézer, az akkori gróf számtartója.

Endre király keserű humorral állította meg előtte a lovát:

— Na öreg, megjöttünk! Jól mondtad, nincs itt keresnivalója a fegyvernek. Annál jobban elkelnének szorgalmas jobbágym, kik most kukoricát morzsolnak a kemence mellett a nagy magyar Alföldön, a Dunántúl, meg a havas Kárpátok alatt. — De azokat nem adom! — Ugyis megszöknének egy hét alatt ebből a kietlen pusztaságból...

Jákob szótlanul, mereven állt s elrévedezve nézett a haifai öböl felé...

A király is önkéntelenül arra fordult a elgondolkozva folytatta:

— De hol van az a nép, mely újra tejjel-mézzel folyó Kánaánt varázsol ebből a földből?... Hogy ismét áhítozzanak érte a népek s ahol vi tézlő ifjúság születik, mely megállja a helyét otthonáért, apái hajlékáért? — Melyik király jobbágym képesek erre?...

Jákob szeme fellángolt. Egész testében reszketve nyújtotta karját az ég felé s elfojtott indulattal sutto gta:

— Az Ő jobbágym... A *mennyei király jobbágym*, kiket elűzött bűneinkért, de irgalmassága egykor visszaadja nekik atyáik földjét. Ők képesek lesznek erre!...

A király felkacagott:

— A zsidókat gondolod?... A Jordán folyása hamarabb lép át a hegyeken, mintsem ti felcserélnétek pénzes zsákokotokat karddal és kapával...

Megsarkantyuzta lovát. Utána huzódtak páncéllal a lovagok, a sereg.

A boltozatos várkapu visszhangzott a patkócsattogástól s tompán dübörgött a nehéz társzekerektől...

Jákob zsidó pedig álmódóva nézte a haifai öblöt, a Karmel hegyét, a tengeren ringó színesvitorlájú halászbárkákat... — és öreg szemét elhomályosították a könnyek...

(ő.—ő.)

HOVÁ?

Morris Rosenfeld

Hová, hová szép gyermekem?
Még nincs az utcán senkisé,
Sötét a táj, még messze jár
A hívogató napsugár!
Menj, menj, pihenj le, ott lesz jó
Mért keltél már fel kis bohó?
Alomban van még a világ,
Minden madár, minden virág!
Mi hajt, mi űz, szép gyermekem
Mi fájt neked, ó szólj nekem...

Kenyeremet keresem!

Hová, hová szép gyermekem?

Fagyos hideg van ide lenn.

A szél süvölt vak éjszakán,

az utcán egy lélek se jár,

a sarkok szürke szögletén

Kószál, kísért az éji rém.

Az éj oly néma, oly hideg,

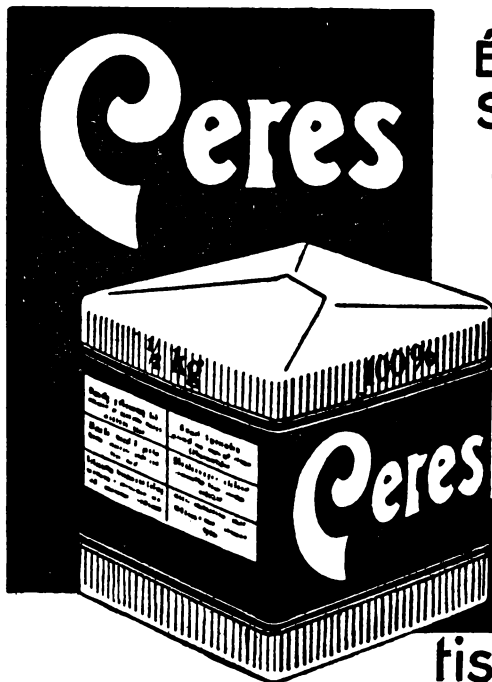
megrontja tested, lelkedet.

O mondd, hová mégy gyermekem

A könny mért csillog szemedben...?

Kenyeremet keresem!

Ha a zsidónak igaza van, rendszert verést kap.

ÉTELEKHEZ, AMELYEK
SOK ZSIRT KÖVETEL-
NEK,GAZDASÁGOS
ÉS KIADÓS A
CERES

100%-os

tiszta növényzsir!

A rejtvény helyes megfejtőit 5 zsidótárgyú könyvvel jutalmazzuk.

Beküldte: Drd. Jakobovits Jenő és neje, Carei.

1				2	3	4			5			6	7						
8	■	■	■	■	9			■	■	■		■	■	10		■	■	■	■
	■	11	12	13			■	■	14	15	■	16	17	■		■	18	19	20
	■	21				■	■	22			■	23		■		■	24		
	■	■	■	25		■	26				27	■	■	■		■	■	■	28
29			30	■		■		■	■	31		32	33	■	34			35	■
	■	■		■		■	36	37	■		■	38		■		■	■		■
	■	39		■		■	40		■		■	41		■		■	42		■
43	44	■	■	45		46	■	■	47		48	■	■	49		50	■	■	51

Vízszintes-sorok:

- 1 Lapunk kívánsága, (kö-
rül a rejtvényen.)
9 Fejrész
10 Mássalhangzó fonet.
11 Mikhál férje, II-ik kirá-
lyunk
14 Ige is, főnév is
16 K-val a kenyeret süti
18 A Hór-hegyen halt meg
21 Kitüntetés
22 Sok ember ilyen
23 Papírmérték
24 Francia város
25 Megfed
26 Ez is hozott Jákobtól
gyermeket világra
28 Poe magánhangzói
29 A szabeusok fővárosa
31 Bálvánvkép
34 Josias tiltotta meg ezt a
kultuszt
36 Auto-márka
38 Álló-víz

- 39 Füszer (é. h.)
40 Felkiáltó-szó
41 Mult idő ragja
42 Tüzelő anyag
43 Az olasz skála egyik
hangja
45 Nagy hal
47 Két vége van
49 Régi nép
51 Taradó szó

Függőleges-sorok:

- 2 Ramban
3 Föld németül (+e)
4 Vissza: kettős mással-
hangzó
5 Orosz folyam
6 Mindennek van
7 Jákob két fia
8 Névelő
11 Az egvik hur neve
12 Cipész-szerszám
13 Út
14 Ili-anagrammája
15 Vissza: Legnagyobb ün-
nepünk

- 16 Görög betű
 17 5695-ös jön most.
 18 Hamis
 19 RY
 20 Három O
 22 Hív — rövidebben
 26 Hegyi erőd, melyet Dá-
 vid foglalt el a jabuzeu-
 soktól
 27 A zsidó gyakran alkal-
 mazza
 30 Finn város
 32 Mutató-névmás
 33 Ábrahám unokaöccse
 35 Jákob első felesége
 37 Személyes névmás
 44 Római pénznem volt
 45 Kettős mássalhangzó
 46 Fa-rész (é. h.)
 47 Bánat
 48 Vissza: út
 49 Most is az van
 50 Egývintomi isten
 51 Saját kezeírása

Angol, francia uridivat fehérnemű- és kalap- különlégek

Schulzer és Schwimmer

**Budapest, VI., Andrásy-ut
47. szám. Telefon: 14-5-99**

Turáni istenfa a jeruzsálemi templomban

„Rézből öntött két gombot is csinált, melyeket az oszlopok tetejére kellett tenni. . .

És felállítá a két oszlopot a Templom csarnokában. És mikor felállította a jobbkezről való oszlopot, hívá annak nevét Jáchinak. Hasonlóképen a másik oszlopot is felállítá és hívá annak nevét Boáznak.

És az oszlopok tetejére lilionalakú művet helyezze és elkészült az oszlopok műve.”

A Királyok I. könyve 7. részének a jeruzsálemi Templom kapujában levő két oszlopra vonatkozó versei hosszú idők óta képezik érdeklődés és vetélkedés tárgyát. A Királyok Könyve feltűnő részletességgel írja le ezt a két oszlopot, amiből bizvást következtethető, hogy művészi szépségükkel nagy mértékben irányították magukra a kortársak figyelmét.

A jeruzsálemi Templom rekonstruálására irányuló művészi és theologiai törekvések azonban ezen két oszlopnál is mindig hajótörést szenvedtek. Vitás volt, hogy a két oszlop szerves része volt-e az épületnek, vagy csak szabadon állt-e előtte. Jobbára mégis az a felfogás uralkodott, hogy a két oszlop szabadon állt a kapu előtt.

Ennek a felfogásnak a helyességét ma már beigazoltnak láthatjuk. A Templomot ugyanis föníciai művészek építették föníciai ízlés szerint. Nemrég napfényre került Ciprus szigetén egy égetett agyagból készült föníciai templommodell. A modell kapuja előtt kétoldalt egy-egy oszlop áll: tetejükön „lilionalakú” levelek közepén nagy gomb. Az oszlopok kidolgozatlan, nyers modellje teljesen fedi Jáchin és Boáz bibliai leírását. Talán a modell oszlopain körülfutó gyűrű is a Kir. I. 7, 15. versnek felel meg: „Tizenkét könyöknyi zsinór érte körül a két oszlopot.”

Magyar műtörténészek előtt pillanatig sem lehet kétséges a Jáchin és Boáz mibenléte, még ha a ciprusi lelet nem is szolgáltatna róla bizonyosságot.

A jeruzsálemi Templom kapujában állott két oszlop ugyanis nem más, mint a székelv kapukról jól ismert „istenfa”.

Ősrégi turáni díszítőelem ez. Eredete a nomád korba nyulik vissza, mikor a sátrakat pálmafa elé vonták fel. Ez volt a szent fa, az isten fája, melynek tövébe öntötték az italáldozatokat s kérték a benne lakó istenség segítségét, vagy baj esetén megszüdták — mint annak nyoma a népnyelvben mai napig fennmaradt.

Amikor a turáni népek egy-egy helyen állandóan megtelepedtek és a szellős sátrak helyett fából, vagy kőből építkeztek, nem helyezhették lakóházaitkat mindig pálmafák elé s városok utcái sem kedveztek pálmafák plántálásának. A bejárat előtt álló pálmafa azonban annyira belerögződött lelkivilágukba, hogy ezt most már mesterségesen pótolták. Így faragták fába és kőbe a kapu előtt, vagy a kapufélfára isten szent fáját oltalmául a háznak.

Ez a megrögzött szokás a kapu stilizált díszítőelemeként megmaradt még évezredek múlva is, mikor a pálmafa eredeti jelentését már rég elfelejtették s egyes turáni törzsek oly tájakra vetődtek, ahol nyoma sincs a pálmának. Így a magyarok, illetve a székelv, kik azonban a kaput „istenfa” nélkül elképzelni sem tudják.

A jeruzsálemi Templom építése idején az „istenfa” már rég átment a különböző népek építészeti díszítőelemei közé. Valószínűen a Khaledéan uralkodó nagy turáni kulturnép, a szumir-akkádok voltak meghonosítói. A Khaledéból nyugatra vonuló sémi törzsek, melyek Egyiptomot is meghódították s annak trónjára dinasztiát ültettek, terjesztették el valószínűen nyugat felé. Az isten-

fát Egyiptom művészetében is megtaláljuk a templomkapuk két oldalán álló obeliszk alakjában.

Az egyiptomi művészet, melyet a zárt formák és nagy síkok jellemeznek, saját ízlése szerint alakította át az istenfát. Az istenfá alakja azonban — amint eredeti jelentését elfelejtik s csak mint építészeti hagyomány marad fenn — idővel és távolsággal más és más népeknél módosulást szenved. De mindig azonnal felismerhető, mint kapu elé állított két oszlop, vagy kapufélfára faragott, többé-kevésbbé stilizált pálmafa. Kinában pl. a kapufélfák elé ütött két hegyes karó jelzi az istenfát.

A föníciai istenfánál az oszlop tetején levő „gomb” és a körülötte levő „liliomalakú” pálmalevelek együttes szereplése azt a gyanút kelti, hogy jellegzetes alakjának létrejöttébe a falosz-szimbólumok is bejátszottak.

A föníciaiak, koruk nagy ekletikusai hajóikkal és karavánjaikkal végigkereskedtek a világot Britanniától Egyiptomig és Babilonig s összesítették minden akkori kulturnép művészetét a maguk művészetébe. Ők „szállítottak” művészetet semita testvéreiknek, zsidó szomszédaiknak, kik nomádsorból éppen hogy megtelepedtek és saját művészet kifejlesztésére még nem volt érzékük.

Igy került Jáchin és Boáz, a turáni származású és föníciai formálású két istenfá — mint az akkori kultúrvilág konvencionális építészeti díszítő-eleme — a Salamon Temploma elejébe, melyet nemzsidó művészek idegen kultuszok formanyelvén építettek. Az egykoru jámbor krónikás szavaiból kiolvassuk, hogy a zsidók megbámulták a szép kidolgozású két oszlopot, büszkék is voltak rá, de mibenlétükről természetesen sejtelmük sem volt.

De a jeruzsálemi Templom díszítőelemei közt egyébként is előkelő helyet foglal el az istenfá. Üssük fel a Kir. I. 6. rész 32. versét: „és két ajtófélt olajfából és azokra kerub képeket faragott és pálma-alakokat . . .” U. i. a 34. és 35. versek: „és két ajtót fenyőfából egymás ellenében . . . És kerubokat és pálmákat faragá . . .”

A Királyok könyve csodálkozó, egyszerű krónikásánál jóval fejlettebb és pontosabb leírást ad a Templomról. Ezekiel próféta, kinek jövődöleése nemcsak vigasztalni akarja a babiloni foglyokat a Templom újjáépüléséről, de egyben útmutatással akar szolgálni annak pontos rekonstrukciójára. Ezekiel 41, 25. is megerősíti, hogy a Templom összes belső ajtóinak félfáin pálma faragványok voltak. De ugyancsak ő közli velünk, hogy az előudvarok összes kapuin is kétoldalt úgy szerepelt a pálmafa, mint bármely székely kapun:

Ezekiel 40, 26.: „... és pártázatán (félfáján) pálmafák valának egyik innen, másik amonnan.” Ez. 40, 31.: „... és pálmafák valának pártázatán...” 34. vers: „... faragott pálmafák valának pártázatán kétfelől...” 37. vers: „... faragott pálmafák voltak pártázatán mindkét felől...” Végül a pálmafa domborműví díszként a Templom belső falain is szerepelt, amint azt a Kir. I. 6, 35. és Ez. 41, 18. és 20. tanusítják.

Elhibázott kísérletnek tekintendő tehát a kitűnő műtörténész, Chipieznek zsidó tan- és kézikönyvekben is gyakran szereplő fantasztikus rekonstrukciója a Jáchin és Boáz oszlopokról (Perrot et Chipiez: Histoire de l'art dans l'antiquité, 1885. III. köt.). A salamoni Templom kapujában álló két oszlop nem a szó tulajdonképeni értelmében vett „oszlop” volt, mint az Chipiez téves kiindulási pontul vette, mikor a Biblia leírásában szereplő díszítéseket egy oszlopfőre próbálta koncentrálni. Turáni „istenfa” díszítette a jeruzsálemi Templom bejáratait, akárcsak a székely kapukat.

G. I.

„UJ ÚT” független! Olvasd! Terjeszd!

Epizódok.

A sokoldalú Hegedüs Lóránt, hazánk nagy szellemi értéke, nemcsak régi vágású becsületes, szabadelvű politikus és író, hanem református prédikátor is.

Nemrég jelent meg egy újabb érdekes kis könyve, amely Ravasz püspök előszava szerint: „nem prédikációs könyv, hanem annál sokkal több és sokkal magasabb mértéket kíván meg.”

Ha én, mint hívő zsidó természetesen nem is fogadhatom el a könyv minden tételét, de annak istenfélő és humánus alapgondolatait a legnagyobb tisztelettel és rokonszenvvel teszem magamévá.

Egyáltalán őszinte megbecsüléssel kísérem Hegedüs Lóránt változatos pályafutását, hiszen annak kezdetén, 26 éves korában, a pápai képviselőválasztás alkalmával, mint hűséges kortese álltam mellette.

Régi, megtisztelő barátság köteléke fűz engem és egész családomat hazánk e kiváló politikusához.

Lehetnek hibái, de vessen számot magával mindenki.

Ki ember fia van hiba nélkül?!...

Hegedüs Lóránt nagy kvalitásai azonban ezeket a kis hibákat teljesen elhomályosítják.

Hegedüs Lóránttal kapcsolatban kedves epizódot eleveníték fel, amely néhány év előtti bőjti prédikációja alkalmával játszódtott le a Szilágyi-téri református templomban.

Hegedüs Lóránt meghívott bőjti prédikációjára, amelyen örömmel jelentem meg.

A figyelmes udvariassággal kijelölt helyemen végighallgattam Haypál Béla ref. lelkész bevezetője után Hegedüs Lóránt nagyszerű bőjti szónoklatát.

A zsufoolásig megtelt templom ájtatos közönsége feszült figyelemmel hallgatta az alkalmi prédikátor mózesi és evangéliumi igékre mesterien felépített szentbeszédét, amelyben egyre másra idézte a szentírás verseit. Figyelmeztette a kö-

zönséget a keresztény felebaráti szeretetre.

Óva intelk benneteket az antiszemitizmustól kedves keresztény testvéreim, — mondta emelt hangon — mert jó keresztény nem lehet antiszemita.

A mélységes meggyőződésből fakadó szózat nagy hatást váltott ki az ájtatoskodókból, akik néhány zsoltárvers elénekzése után ünnepélyes, vallásos hangulatban hagyták el Isten hajlékát.

Az intelligencia az illusztris szónokot tiszteletteljes meghajlással üdvözölve, távozott a templomból.

Istentisztelet után én is melegen üdvözöltem a nagy prédikátort és megköszöntem a lelki élvezetet. Mire Hegedüs Lóránt a következő szellemes kérdéssel fordult hozzám.

— Hogy tetszett neked kedves barátom a zsidó prédikációm?

— Gyönyörű volt kegyelmes uram, — mondtam.

— Látod, én jobb zsidó vagyok náladnál, mert te csak születésednél fogva vagy zsidó, én pedig meggyőződésből...

Ehhez az eredeti Hegedüs-féle szellemességhez jóízűen mosolyogtam és a most megjelent új kis könyve alkalmával idézem vissza emlékezetembe a bőjti prédikáció kedves epizódját.

*

Húsz évvel ezelőtt épült fel a budapesti orth. hitközség Kazinczy-uccai temploma. A hitközség tagjai áldozatkészségükkel vetélkedtek, hogy a főváros orthodox zsidóságának reprezentatív főtemploma végre felépüljön.

Az építő-bizottság élén óbudai Freudiger Ábrahám, a hitközség nagy koncepciójú elnöke állott, ki a jobbmódú hitközségi tagokat egyenként kapacitálta templomülések vételére. Magam is öt ülést vettem, amivel meghoztam a „korbán”-t áldozatot.

Évek múlva a Pesti Izr. Hitközség fur-

fangos Guszti bácsija Ehrlich G. Gusztáv akkori pénzügyi előljáró új adót spekulált ki a templomületek, karbantartásáért." Az örökületek tulajdonosaira vetették ki ezt az új dízsmát, amit az orth. hitközség előljárósága is a Kazinczy-uccai templomületek tulajdonosai részére hűségesen lemásolt.

Ezt az új adót igazságtalannak tartottam és ellene állástfoglaltam. Nem voltam hajlandó karbantartási díjat fizetni.

Ez a dolog hasonlít Nagy Andor barátom most megjelent humoros könyvében elmondott Ugron-Wahrmann-féle derűs epizódhoz.

Wahrmann egy ízben zsidó kiejtésével odaszólt az idősb Ugron Gábornak a parlament folyosóján:

— Ogron, gyere ide!...

Ugron engedett a hívásnak és így szólt Wahrmannhoz:

— Móríc bácsi, miért mondd nekem mindig Ogron, amikor olyan szépen ki tudod mondani, hogy Ukulicsányi?!...

Én is azt mondom miért karban, mikor az korbán? hoztam korbánt, tehát nem fizetek korbánt.

Páduai „Budai“ purim

A páduai zsidók minden évben augusztus 20-án ünneplik a „Budai-purim“-ot.

Az örömnapi története.

1684-ben Lotharingiai Károly seregei felszabadították Magyarországot a török uralom alól s amidőn Budavára kapitulált és annak híre eljutott Olaszországba zsidó üldözések törtek ki, mert azzal vádolták a zsidókat, különösen a páduai zsidókat, hogy zsinagógáikban a török fegyverek győzelméért imádkoztak.

A velencei katonaság azonban megvédelmezte a szorongatott páduai zsidókat és megfékezte a tüntetőket.

A páduai zsidók megmenekülésük örömeire Budavára elestének napján, ebben az évben 250-edszer, hűségesen ünnepli meg a „Budai purim“-ot.

Hölgyek jelszava:

Minden cikket legolcsóbban vásárolhatunk

Klein Antal

új divatnagyrúházában
KIRÁLY UCCA 40

— Csányi-utca sarok. —

A Terézt templom mellett, szemben a Nagymező-utcával

Herzog Ignác nagyiparos, a szlovenszkói közélet kiemelkedő egyénisége, a losonci hitközség közszeretettben álló elnöke, július 27-én elhunyt. Temetésén, amely általános részvét mellett folyt le, dr. Resofszy Artur főrabbi magasan szárnyaló szónoklatban méltatta a bőkezű jótékonykodót, dr. Büchler Gyula, a chevra elnöke pedig fájdalomosan búcsúztatta régi munkatársát, aki nem csak a hitéletben, de az élet minden relációjában is hervadhatatlan érdemeket szerzett.

*

A kosicei hitközség melegen ünnepelte Mermelstein Farkas főkántort, aki 15 éve szolgálja általános szeretettől övezve hitközségét. A kitűnő házón ebből az alkalmából szép kidust komponált, amelyet a hitközség vezetőségének dedikált.

*

Az Új Út kiváló külmunkatársa: dr. Seitz Viktor, losonci ügyvéd Szlovenszko városaiban szabad előadást tartott az egyetemes zsidóság problémáiról.

A kitűnő publicista előadásait az éles meglátás és alaposág jellemezte és a hallgatóság mindenütt melegen ünnepelte a szellemes előadót.

*

Fenyvesi Sámuel és neje, szül. Holänder Aranka hittanárok leányát, Ágnest, eljegyezte Szűcs István operaezenes, a Magyar kir. Operaház tagja. (Minden külön értesítés helyett.)

Luger Márta (Makó) és Ganz Ábrahám (Budapest) házasságot kötöttek.

Mazl tov!

Dán és Manassé.

Már esteledett, mikor Dán, Ezra fia és Manassé, Salamon fia hazajött az erdőből. Az erdő ott terült el a falu határában, a falu pedig a Libanon tövében. Dán és Manassé vadászni volt az erdőben.

Kora reggel mentek el hazulról.

Mikor az erdő közepén levő tisztásra értek, lehevertek a fübe. Dán hasra feküdt, Manassé pedig hanyatt.

Dán azt nézte, hogy a harmatcseppek hogy csillognak a fűszálakon, Manassé pedig a tiszta égre bámult.

Manassé elmondta barátjának azt a történetet Sámsonról, amelyet este hallott egy Föniciából érkezett öreg kereskedőtől.

Manassé maga is arról ábrándozott, hogy hős lesz, hadvezér, világhódító vagy valami efféle.

Dán Jeruzsálemet szeretete volna látni, a gyönyörűséges templomot, ahol Isten lakik. Egyszer bevallotta a barátjának, bár maga sem volt teljesen biztos benne, nem csalódik-e s nem csak azt képzele magáról, amit az isteni Mózesről olvasott fel neki az apja, hogy két éjjel az Űr hívó szavát hallotta.

Ha így ketten együtt voltak, mindig arról ábrándoztak, hogyan fogják majd, ha felnőnek, a zsidó nép jövő dicsőségét megteremteni. Ők ketten, mint valaha Mózes és Áron.

Aztán Ruthról beszélgettek, Efráim leányáról, aki a szomszéd faluban lakott.

Mind a ketten szerették őt.

Otthon Manassék nagy diófájának a lombjai közt, amelyek Dánék szomszédos udvarára is átterjedtek, bujtak össze, hogy felidézzék a kis Ruth képét.

Ruth még csak tizenegyéves volt, de fejlődező idomai már szépen gömbölyödtek.

Féltékenység nélkül beszélgettek róla, hiszen egyikük ép oly távol volt a leány birásától, mint a másik.

Mikor a nap delelőre ért, előszedték a magukkal hozott elemózsiát...

...Manassé már benn ült a kávéház-

ban. A terraszon ült, egy kis sarokasztalnál, egyedül, és a képeslapokat nézegette.

Dán keresztülfurakodott az asztalok sűrű során és megállt előtte:

— Jóestét, Winter úr!

— Á', itt van, Szabó úr! — pillantott fel Manassé és egy picit felcsillant a szeme.

Dán is leült. Megtörülte a pápaszemét.

— Jó a világos sör, Winter úr? — és fürkészően nézett az asztalon álló italra.

— Na-na... Iható...

— Pincér, egy üveg világos sört, — kiáltott rá az arramenő pincérre.

Körülnézett a terraszon.

— Nézze, az új fürdővendégek. Milyen csinos az a fiatal lány ott köztük. Már tegnap észrevettem...

— Na, megjárja — mondta mosolygva Manassé, akinek mindig mosolyra állt az arca.

— Tessék parancsolni, — szólt a vizszatéró pincér, az asztalra téve a sört.

Dán ivott egy kortyot.

— Csakugyan, egészen jó, — mondta. Azután megint a lány felé nézett: — Nem tudja, melyik hotelben szálltak meg?

— Nem, azt még nem tudom... De várjon csak: ma délután ott voltak a kúrzenénél...

— Van valami kedves szigorúság és — hogy is mondjam — valami konok tisztaság az arcában, úgy-e?... És... mintha láttam volna valahol...

— Lehet, hogy fajtabeli, — szólt ekkor Manassé.

Dán megütközve hallgatott. Mit ért azon, hogy „fajtabeli”? Tudná, hogy zsidó vagyok? Akkor is furcsa és tapintatlan dolog, csak így, anélkül, hogy eddig szó lett volna róla, zsidó vagyok-e vagy sem, azonnal célozni erre... Mintha váratlan orvtámadás érte volna. Elszorult a melle.

— Hogy érti ezt, doktor úr? — kérdezte.

A kis négyes-zenekar Chopinbe kez-

dett. Napok óta nem volt oly szép est, mint most. Jobbra az elsötétedő fürdő fölött lilázó fehérséggel csillogtak a havasok.

— Hát, hogy talán ő is magyar.

— Ja, úgy!...

Dán megkönnyebbülten, földerült arccal nézett a lengyel ügyvédre. Milyen kedves ember ez voltaképpen, gondolta magában. Vajjon zsidó-e? Az első pillanatban zsidónak találtam az arcát, de ma már nem tudom... A karaktere, a nézetei oly — nem-zsidók.

— ... A jó ég tudja, — folytatta. — De nem is úgy értettem a dolgot... Maga még sosem érezte ezt, doktor úr? Az ember lát egy arcot... Bizonyos vonalaknak, formáknak, színeknek az összetétele, amit le lehetne írni egészen precízül... hogy az orr milyen szög alatt hajlik és hogy milyen festékek keverésével állíthatom elő azt a barackszínt az arcon... és mégis, az ember ránéz egy ilyen arcra és nem szögeket lát és nem vegyi folyamatokat, hanem a szívnek a beszédét hallja...

— Nonó, — mosolygott Manassé... De a mosolya nem volt csufolkodó, úgy hogy Dán tovább tudott volna beszélni, ha lett volna még mit mondani a dologról. Belenézett a levegőbe, a zene beléje ömlött a fülein át. Hallgatott.

— Hát csakugyan elutazik holnap? — szólalt meg aztán újból.

— Igen, tudja, katonáéknál nem lehet tréfálni... Behívtak fegyvergyakorlatra. Hétfőn már jelentkezni kell Krakóban.

— Milyen rangja van?

Manassé habozott egy pillanatig. Nem tudta, zsidó-e Szabó s így nem tudta, megmondja-e neki, hogy a lengyel hadsereg a zsidó tisztet megfosztotta a rangjuktól.

— Főhadnagy voltam a háború alatt, — felelt és maga elé nézett...

— No, akkor nem olyan veszélyes ez a fegyvergyakorlat-ügy. A nyaralásnak folytatása. Nem igaz?...

— Remélem, — felelt Manassé.

A hasa körül kis szorongást érzett. Pillanatra maga előtt látta az öreg nagybátyja ősz-szakállú fejét, akit megölték a tavalyi pogromok alkalmával. Mondja el ezt ennek a magyarnak, ennek az idegennek?...

— Ön még sokáig marad? — kérdezte aztán.

— A doktor szerint még legalább tíz napig kell napfürdőznöm itt.

Manassé órájára nézett.

— Hát kedves Szabó úr, megbocsát... tudja, még nem csomagoltam, korán is kell kelnem... hát sok szerencsét a kislánynál és jó mulatást továbbra is!...

Mind a ketten felálltak.

— Nagyon örültem, hogy megismerem, — szólott Dán.

— Részemről a szerencse, — mondta Manassé.

Többet nem látták egymást.

I N G	Férfi fehérneműek
	mérték szerint is gyári árban
	Balázs-nál
	BUDAPEST, VII., Kazinczy-utca 28

SIRKÖVEK

legolcsóbb napi árban kaphatók
BOROS ÉS KOHN
sirkőraktárában

Budapest, VII., Károly király-krt 17. (Orczy-ház.) Tel.: 41-4-92

VÉGKIELEÉGÍTÉS

— Édes fiam — szólt szomorúan özvegy Krammer Lipótné — éjszakákon keresztül dolgoztam, hogy iskoláztathassalak. S bár a sok éjjelezés nagyon meggyengítette szememet, szívesen dolgoznék tovább is érted és testvéreidért, de nincs munka. Igaz, hogy tandíjmentességet élveztél, sajnos azonban még a mellékiadásokat sem birom előteremteni. Tanácsolom: — hiszen a lateiner pálya amúgy sem valami rózsás — válassz magadnak akár kereskedelmi vagy ipari foglalkozást. Példaképpen állítom eléd Csillag Samut, aki fiatal korában egyszerű tojásszedő kis kereskedő volt, most udvari tanácsos és mérhetetlen vagyon ura...

Krammer Dezső elhalványodott. Szemében, amelyből sok okosság sugárzott, könnycepp jelent meg.

— Édesanyám — válaszolt a kis fiú — köszönöm eddigi önfeláldozásodat. Megmutatom, hogy azért ember lesz belőlem és igyekszem jószágodat meghálálni...

Másnap, egy hűvös őszi napon, kora reggel bekopogtatott Lovas, a Sas áruház vezérigazgatójának előszobája ajtaján.

— Szabad! — harsant fel János altiszt hangja, aki éppen az irodát takarította.

— Jó reggelt! — köszönt csendesen a kis Krammer Dezső.

János bámulva nézte a szegényes öltözetű és értelmes arcú gyereket.

— Hát ki vele öcsös — szólt — mi járatban vagy?

— Kéremszépen, a vezérigazgató úrral szeretnék beszélni...

— Ne-te-ne! — Kedélyeskedett János. — Pont a vezérigazgató úrral!... Hm!... Aztán mit akarsz tőle?...

— Inas szeretnék lenni az áruházban...

— Tyűh a hegemoniáját, — álmélkodott János — aztán ki a protektorod?

— Csak a jó Isten... — szólt csendesen a fiú.

— Hát a menyországba, meg a purgatóriumba nem mondom, jó lehet, ... de itt több kell!...

— Talán itt is jó lesz. Nagyon kellene az az állás — válaszolt a fiú sóhajtva.

— Talán házasodni akarsz? — élcelt János.

— Nem, hanem édesanyámnak és két kis testvéremnek kenyeret keresni.

— Hát az apád? — állt elé a szolga.

— Szegény apuka hősi halált halt... A nagy ezüst medáliát és a kis vitézségit hazaküldték régen... amikor én 8 éves voltam...

— Aztán mit tudsz? — kérdezte most már meghatottan János.

Dezsőke kezébe adta bizonyítványait.

A porolót a hóna alá fogta.

Pápaszemet vett fel.

Tanulmányozta, majd egyberakva a titkárnő asztalára tette azokat.

— Majd csinálunk valamit, — szólt — mert az írásaid egész rendesek... Talán az én szavam mellett a jó Isten is fog segíteni.

— Most elmenjek?

— El a fenét! — szólt János. — Ülj oda a kályha mellé, oszt várj míg sorra kerülsz!...

Lassan teltek a percek.

Végre megjött a titkárnő, utána a hatalmas vezér.

János kezébe vette Dezsőke iratait s a vezérigazgató szobájába ment.

Öt, hat perc múlva jött ki.

— Felvettünk! — szólt sugárzó arccal. — Gyere velem!...

— Köszönöm szépen — hálálkodott a gyerek.

— Ne hálálkodjál, hanem becsüld meg magadat, — morgott az öreg — mert ha valami számárságot hallok, úgy csördítelek kupán, hogy a másik protektorodhoz repülsz a menyországba!...

Ez a kecsgetető figyelmeztetés mindig eszébe jutott, még akkor is, amikor már „osztályvezető úr” volt a neve.

Az osztályt, amelyet vezetett, mintaképül állította az igazgatóság a többi osztályvezető elé.

Komoly arca csupán akkor vidult fel, ha kis társnőjét, Lichtblau Évit pillantotta meg.

Krammer Dezső szíve az első naptól lángolt a szende arcú kislányért, s úgylátszik az ő szíve szikrájától a vasárnapi együttes kirándulások, a napi esti séta nyomán kölcsönös szerelemmé, megértéssé finomult.

Dezső már ott tartott, hogy családja eltartása mellett kis tőkét is gyűjtött, s az önállósításon járatta esztét.

— Magammal viszlek Évi, — mondogatta — azután, ha annyit jövedelmez az üzlet, hogy az én családomnak is jut, a tiédet is el tudjuk látni, berendezzük a magunk fészket és megesküszünk...

— S én — szólt a leány — hűséges segítőtársad leszek Dezsőkém!

A Krammer maradékáruháza gyönyörű lendülettel fejlődött a Szondy utcában.

A már harmadszor nagyobbított boltot Lichtblau Évi vezette.

Krammer, aki a vásárlásokat végezte, naponta alig egy-két órát töltött az üzletben.

Inkább zárás után jött, hogy a nap eseményeit Évával megtárgyalja, hogy a jövő terveit vele megbeszélje.

Az árukat Éva vette át, ő vezette a raktár és pénztárkönyveket, ilyen esti megbeszélések alapján fizetett másnap a szállítóknak.

Az áruház kitűnően ment. A gyárosok valósággal vetélkedtek egymás között, hogy Krammert vevőül megnyerjék.

Egy ízben Kende, az Első Magyar Selyemgyár vezérigazgatója ebédre hívta meg Krammert a Rózsadombon levő villájába.

Krammer szabadkozott, hogy a kitüntető meghívást elfogadja, mert hiszen le kellett volna mondania a meghitt vasárnapi kirándulásról.

Lichtblau Évi azonban nagy üzleti előnyöket vélt a meghívás mögött s így az ő rábeszélésére megjelent az ebéden.

A vezérigazgató felesége és egyetlen leánya Editke feltűnő melegséggel fogadta Krammert.

Ebéd után a dohányzóba vonultak feketére.

— Mondja Krammer úr — szólt a vezérigazgató — miért nem nőszül Ön?

Krammer meglepetten nézett a vezérigazgatóra.

— Jó partim volna a maga számára — folytatta a vezérigazgató.
 — En már választottam — mondta meg egyenesen.
 — Kár.
 — Mi kára lehet ebből Önnek, vezérigazgató úr?
 — Magának kár, mert egynegyedmillió pengő hozomány nem elvetendő...

— Púpos, vagy sánta?...
 — Sőt. A kislány egyenesen ennivaló. Bájos, házias, okos és...
 — És még zongorázik is... — vágott közbe derűsen Krammer.
 — Bizony zongorázik és nyelveket beszél...
 — Mégsem érdekel a dolog, vezérigazgató úr...
 — És ha szabad érdeklődnöm, ki a kiválasztott?
 — Lichtblau Évike, az üzletvezetőnőm...
 — Ismerem. Nagyon rendes nő. Elszegényedett, de igen jó családgyermek... No de hát Ön józan kereskedő, akinek nem szabad anyagi érdekeit teljesen az érzelmi motívumok alá rendelni.

— Évike a leghűségesebb alkalmazottam, munkatársam. Neki köszönhetem, hogy üzletem ilyen rohamosan felfejlődött... Nagy hálával tartozom neki...

— Ezt a gesztusát csak helyeselhetem. Hűséges és odaadó alkalmazottakat honorálni kell, de a hálának határai vannak...

— Hogyan képzei ezt vezérigazgató úr?

— Tekintélyes végkielégítés... Vagy mondjuk: nyisson neki egy fiálét... Ezzel boldoggá teszi őt és egész családját... Nézze Krammer úr — folytatta most már atyáskodó hangon — fogadja el tanácsomat... Kísérelje meg elhidegíteni a leányt... Járjon kávéházba... Menjen emberek közé... Ne éljen csupán a munkának, hanem vegye ki részét a jól megérdemelt élvezetekből is... Ha nem hidegül el a kislány, akkor hát tartson ki mellette... Ismétlem negyedmillió pengőt és nagy üzleti összeköttetést nem szabad úgy egyszerűen elvetni!... Gondolkodjék ezen kicsit...

A kísértés elmúlt, de nem nyomtalanul.

A mérhetetlen meggazdagodás perspektívája izgatta Krammer fantáziáját.

Lassankint minden ebéd után kávéházba ment. Ismeretsége kiszélesedett. Aztán szolid, később kevésbé szolid kártyajáték, majd végül természetesen a hajnalig tartó mulatozás és a lóverseny következett.

Tekintélyesre duzzadt üzlete már csak annyiban érdekelte, hogy mind tetemesebb pénzeket vont el szórakozásai céljára a forgótókéből.

Éva megdöbbenve állapította meg, hogy az ő ideálja nem a régi ember.

Az esti séták, a vasárnapi kirándulások mind gyérebbek lettek, később egészen elmaradtak.

Krammer élvhajhász lett.

Ha nem volt pénze, utalvánnyal fizetett.

— Krammer úr küldött — állt meg egy napon egy nagyon züllött kinézésű ember a pénztár előtt.

— Mit óhajt? — kérdezte Éva.

— Levelet hoztam.

Éva idegesen feltépte a borítékot.

„Kedves Éva! — olvasta — Soraim átnyújtója jól informált zsoké, aki remek tippet adott, amiért neki 100 pengő jár. Az Alligátort tegye

meg az Andrásy-úti bukinál 500 pengőre, de ne általa, mert annyira mégsem bízik meg benne...”

— Szóval Ön adta a tippet?

— En, és akkor zicher... tótzicher!...

— Stimmt... S hol írta ezt a levelet a főnök úr?

— A „Kis bagolyban”... még most is ott van... fel lehet hívni.

— Reggel a Kis bagolyban?

— Mi az hogy? — büffentette a zsoké — ott aki este kezd, délben szokta befejezni...

— Nem kell a tipp, nem kap semmit.

— Dehát én a tippet már odaadtam!

— Akar öt pengőt érte?... ugyse teszem meg!

— Adjon a nagysága tízet! Egye fene, az is pénz!

Irja alá — tolta elé Krammer levelét.

A részeg ember aláírta és távozott.

— Jolán, — kiáltotta Éva — a pénztárba ülsz. Minden rendben menjen!...

Vette kalapját és sietve távozott...

— A főnök úrral szeretnék beszélni — szólt csendesen a fogadó irodában.

— Parancsoljon!

— Lichtblau Éva vagyok — szólt s tanácsot szeretnék kérni.

— Kérem!

— Igazgató úr, ne haragudjék, hogy háborgatom... Ne haragudjék rám... én egy szegény szerencsétlen teremtes vagyok... A vőlegényem... talán már nem is nevezhetem annak...

Elsírta magát.

— Csillapodjék gyermekem — szólt jóságosan a rideg fogadások embere.

— ... Valami Allegrettora akar tenni pénzt!... Ötszáz pengőt!

— Utolsó lesz! — hangzott a szilárd válasz.

— Arra is lehet tenni? — kérdezte naivul a leány.

Az igazgató szívből felnevetett.

— Nem, — szólt — de ha maga játszani akar, ezt is elfogadom.

Noteszt vett elő. Nyugtálapot tépett ki, ráírta, hogy Lichtblau Éva úrnő Alligátorra siegre tett 500 pengőt.

Éva már nem is látott...

— Drága direktor úr, hogyan háláljam meg? — áradozott Éva.

— Nekem is van ilyen magakorú leányom — szólt a vezér — kívánjon neki boldogságot...

— Szívből — szólt a leány és írásait összeszedve távozott.

Otthon az utóbbi hónapokban sokszor megismétlődött jelenet várta.

Előkelően kirúszozott, vörös körmű hölgy várta érkezését.

Jolánka tartóztatta, mert Éva tudtán kívül nem merte kiadni azt, amiről a főnök utalványa szólt: 1 ruhára való kreppsatin, 2 kombiné se-lyemből és 12 pár harisnya.

Éva megérkezett.

Kezébe vette az utalványt s keserves sóhajjal nézett körül az áruhá-
zban, mely úgy nézett ki, mint a gyümölcsétől megfosztott fa.

A raktár teljesen üres — gondolta keserűen, — az üzlet pultjain csomagok vannak, de ezeknek tartalma üres doboz.

— Sajnos, ezek a cikkek kifogytak... talán a jövő héten.

— Rémes, — szólt a festett csillag — nem kaphatnék mást helyettük.

— Mondja nagysád — szólt epésen Éva — megelégedne 2 pár harisnyával? . . .

— Adja ide, — szólt — de majd a gazdájának megmondom a véleményemet! . . .

Megkapta és kilebbent az áruházból.

— Hát ön mit akar? — kérdezte Éva egy frakkos úrtól, aki szerényen várta sorrakerülését s már nyújtotta is a számolócédulát.

Éva nézegette: 14 üveg pezsgő, 6 koktel, 16 fekete, 8 vacsora, 20 pezsgős pohár, összesen 194 pengő 14 fillér.

— Mi ez? — szólt.

— A főnök úr ma éjjeli számlája . . . ide írta, hogy az üzletben fizetendő.

— Elfogad 50 pengőt?

— Kevés lesz nagyságám!

— Kap 40 pengőt jó?

— Drága nagyságám, adja ide . . . mert még rá kell fizetnem!

Megkapta, midőn újra nő jött be, természetesen utalvánnyal.

Nem is szabadkozott.

Egyenesen megkérdezte:

— Akar két pár harisnyát és kombinéra egy maradék 2 métert?

— A fene egye meg azt a pasast . . . adja ide . . . de megmondom neki, hogy szélhámos!

Éva az előírt árukat *ismét* becsomagoltatta és elküldte Krammer nevében a Grün és Weisz speditör cég raktárába.

Éva számlakivonatai remekül álltak úgy a bankban, mint a szállító-cég raktárában, de nem így a Krammer cég könyvei.

Nem is kell ezekbe bepillantani, az üresen ásitózó polcok, a már mindennapos vendégként tekintett végrehajtó, a megcsappant személyzet árulta el itt az üzleti mérleget, no meg azt, hogy Krammer vabankot játszik.

Már maga is sokalta a tucatszámra kiutalt harisnyát, a sok selyem kombinét, de végig akarta játszani gyávasága szülte rögeszméjét. Éva jelentse ki, hogy züllött életmódja miatt nem lesz a felesége . . .

Milyen főnyeremény lenne ez számára!

Szép feleség, milliós vagyon, az áruházak tömege a fővárosban! Élet . . . élet! . . . de bár az áruház ürül, forgalom veszedelmesen csap-pan, ez a leány nem hajlandó észbekapni!

Éppen zárni készültek.

Elegáns nő robogott be az ajtón.

— Kezcsókolom, — hajlongott valamennyi segéd . . . parancsára . . .

— Éva kisasszonyt keresem . . . adják át neki ezt az írást.

— „Hat darab kombiné, két tucat harisnya s ami a hölgynek megnyeri tetszését kiadandó”.

— Sajnálom hölgyem, — szólt sápadtan Éva — összesen nincs ennyi áru az üzletben . . . de ha megelégednék egyelőre egy kombinéval . . . egy pár harisnyával . . . azzal szívesen szolgálhatok!

— Szóval igaza volt Melanienak, — szólt a hölgy — engem is becsapott az a niémänd! Csomagolja be! — hangzott az erélyes válasz.

Megkapta és indult a kijárat felé.

— Pardon, — állította meg Éva — tessék ezt aláírni.

A szépséges Elza bős haragjában nem nézte mit, aláírta a papírdarabot.

Nem mehetett messze, mert néhány perc múlva újra megjelent az áruházban Krammer kíséretében.

Éva éppen a differenciát csomagoltatta, miután azok elszállítását bevezette a raktárkönyvbe.

Krammer megállt előtte.

— A raktárkönyvet kérem — szólt dühtől kipirult arccal Krammer.

Megnézte az utolsó tételt.

— Stimmt! . . . Mindennel tisztába jöttem . . . Éva, kérem jöjjön az irodába! . . .

Krammer az irodában már lecsendesedett, mert hiszen befelé örült az esetnek, amelyért Évát azonnali hatállyal elbocsáthatja s így elhárult az egyetlen akadály, amely házasságát gátolta.

Éva halálsápadtan lépett az irodába.

Ezt nem hittem volna magáról Éva! . . . Ezek után természetesen azonnali hatállyal elbocsátom önt . . . Tagadhatatlanul voltak érdemei is és ezért végkielégítésül előllok a büntető feljelentéstől . . . Majd én valahogyan hűségesebb személyzettel kezdem újra előlről . . .

Dermedt csend.

Éva torkát a sírás szorongatta. Könnycsepp jelent meg szemében. Dacosan hátravetette fejét, hogy a könny visszafolyjon.

— Nos — szólt diadalittasan Krammer — nincs semmi mondani-valója . . . vagy védekezése? . . .

— Nincs! . . . — felelt kurtán Éva . . . azaz, köszönöm a hozzám való jószágát . . . Jó éjszakát! . . .

Éva feldult lelkiállapotban zárkózott szobájába és zsebkendőjével nyomta el a szájából kijajduló zokogást.

Midőn kissé megnyugodott, becsomagolta a megmentett árukról vezetett leltárt és a Krammer Dezső névre kiállított takarékkönyvet, amelybe befizette a ki nem utalt összegeket, azzal az utasítással adta át a szállítócégnek, hogy ezeket soronkívül szállítsa el a Krammer Dezső maradékáruházba . . .

Áruballonok súlya alatt recsegő nagy társzekér állt meg a Krammer maradék áruház előtt.

A személyzet izzadt a nagymennyiségű áru behordásától.

Krammer éppen befejezte a Kende vezérigazgatóhoz írt leánykérő levelét.

Boldogságtól sugárzó arccal maga elé varázsolta a rózsás jövőt és hálát mondott a Mindenhatónak, aki ilyen egész véletlen esettel kimentette szorongatott helyzetéből . . .

Merengését halk kopogtatás zavarta meg.

A vezető-segéd szállítójeggyel lépett az irodába.

— Mi ez? . . . — kérdezte meglepetten Krammer.

— Árut és egy takarékkönyvet hoztak — adta a felvilágosítást ez — kérem aláírni.

Krammer felpattant a karosszékről és az üzletbe sietett.

Krammer állt, mintha villám csapott volna belé. Bamba gyanánt nézte a dúsán megrakott polcokat . . .

Bűnbánó könnyekkel telt meg szeme.

Elrohant . . .

Krammer a lépcsőfelfutástól kifulladásra lépett Éva szobájába és csóközönnel halmozta el kezét.

— Éva! súlyosan vétkeztem maga ellen, — zokogott Krammer — bocsásson meg! . . .

Éva szótlánul nézett a minden ízében remegő és lelkében megtört emberre.

— Éva — folytatta — elhoztam ebben a borítékban a maga jól kiérdemelt végkielégítését . . . könyörgöm, fogadja el . . .

Éva reszkető kézzel tépte fel a borítékot.

Két jegygyűrű volt benne.

Éva szeméből patakként eredtek meg a könnyek . . .

Krammer boldogan ölelte meg fiatalkori szerelmét . . .

Csermely Gyula :

Csak a legfelsőbb tudta . . .

Reb Élije Álder istenfélő zsidó volt Mladkovban. Hajnalban kelt, a besz-hámidrásba ment imádkozni és tanulni, illetve, mert csak keveset értett a Tamudhoz, inkább meghallgatni, hogy mások mit tanulnak; kilenctől délig és déltől esti besz-hámidrásig pedig otthon ült és dolgozott a mindennapi kenyérért.

Csendesen folyt-folyt az élete, szegényesen, de megelégedetten, boldogan. Hálát adott Istennek a szűkös falat ételéért is, hiszen nem is imádkozott másért, csak azért, hogy legyen kenyere és ruhája. Mint Jákob ősatyánk, csak a betevő falatért és a felvenni való gunyáért könyörgött.

Hitközségi tisztségek után nem futkosott. Nem törte magát az után, hogy ő is legyen valaki a közösségben, megelégedett azzal, hogy minden évben Ros hásóno szent ünnepén ő fujta a besz-hámidrásban a sófárt. Még boldogult atyjáról maradt rá az a zengőhangú kos-szarva és a sófárral együtt a tisztség is. Atyja harminc évig fujta s atyja után évről-évre ő szólaltatta meg.

Büszkesége, féltett kincse, vallásos lelkének egyik nagy szerelme volt az a sófár. Fehér lenruhába göngyölten ott tartotta a besz-hámidrásban a sulchánban s ahogy ő minden pénteken tisztát vett, sófárjára is tisztát adott hét-hét után. Tudta, hogy nem nyult hozzá idegen kéz, mégis: — péntek délután van — gondolta — a szombatra készülnek még az angyalok is, hát a sófárja is tisztát kapjon a szent napra.

Nos, csendesen, nyugodtan élt, együtt a faluban a többi negyvenöt vagy hány zsidóval, egyszer aztán a borzalmak hetei, sőt hónapjai szakadtak rá az országra.

Jöttek Petljura és vele az ő hordái, beszáguldották az országot és nyomukban csak vér maradt és halotti csend. Rövid, de iszonytató halálhörgés után hosszú halotti csend. Pogromra pogromot rendeztek s amely helysége lecsaptak a dúvadak, ott nem maradt életben zsidó. Gyermekek vagy aggastyán, férfi vagy nő, beteg vagy egészséges, boldog menyasszony vagy szomorkodó özvegy, nekik mindegy volt; zsidó, tehát pusztuljon el, haljon meg!

S egy tavaszi este, éppen márv után voltak a mladkoviak és csoportosan jöttek ki a templomból, szörin ülve meg lovát, zsidó legény jött vágatva a faluba. A rémület eleven szobra volt. — Meneküljetek, amerre még utatok van — ordította a szembejött zsidók felé. — Jön a hetman és a fegyveres bandája; nálunk is mindenkit megöltek, itt sem lesznek emberségesek a gyilkosok.

Nosza, minden zsidó a házába: feleség, gyerekek, ide én mellém! . . . El ne maradjatok mellőlem, az Istenért! . . . S a kertek alatt be az erdő legmélyibe!

Ott hagytak mindent, csak a legszükségesebbet markolták fel s vitték

magukkal. Az emberek a táliszt s a tefillint, az asszonyok batyura való kis motyót, egyik gyerek a meglévő kenyeret, másik gyerek egy-egy chumist vagy sziderlit; a pusztá életnél csak kevéssel több volt, amit magukkal mentettek be az erdőbe.

Szerencsájuk volt, hogy a parasztnép a faluban már aludt, amikor elmenekültek a zsidók a községből s így a zsidó vére szomjúhozó vad farka nem tudhatta meg a helybeliektől, hol vannak. Megelégedett hát a martalóc nép azzal, hogy kifosztotta ahány zsidóház a faluban volt és pozdorjává tört-zúzott minden berendezést. Azután dinom-dánom, tánc volt a korcsmában — a korcsma is elmenekült zsidóé volt — és ingyen itták meg pálinkáját s minden más italát.

Az erdőben lassacskán egymásra találtak a zsidók. Persze nem valamennyi, de a legtöbbje. Köztük volt a rebbe és a sámesz és reb Élije Álter is köztük volt.

Az első, ami mindnyájának a lelke legmélyéből fakadt, az a hálálkodás volt a megmentett életért, amit felküldtek a csillagok felé az Istenhez, azután sorra került a holnap: mit csinálunk, mit eszünk mi holnap?

A kérdésre a rebbe felelt s minden szava Istenben bízás és szent hit volt. A 34-ik zsoltár egyik versét mondta el válaszul: kfirim rósú vöróévü, vödorsé adonáj laj jachszerü . . . az oroszlánok éhséggel küzdenek, de azok, akik az Örökkévalót keresik, nem nélkülöznek és nem látnak szükségét.

Ezt mondta a rebbe s mindjárt utána a sámesz szólalt meg — Itt van a mi kenyერünk, a mi örökös táplálékunk — mondta. — Kimentettem a besz-há-midrásból a Tórát és magammal hoztam, testvéreim . . . csókoljuk meg.

És az éjszaka árnyában mindenki odasietett a Tórának és ölelte, csókolta szent érzéssel.

Reb Élije első gondolata is a Tóra volt; odaszorította kebléhez és csókolta, azután felriadt és fájdalommal sikoltott:

— Hát a sófár a sulchánban? Az én sófárom?!

— Arra bizony nem gondoltam, reb Élije — sajnálkozott a templomszolga nagy részvétellel.

— Én meg nem hagyom a sófáromat a vadaknak; elhozom s ha az életembe kerül is! — kiáltott fel reb Élije könnyek közt.

— Itt maradsz! — parancsolta a rebbe, de reb Élije nem hallgatott rá, elrohant. Mutatták neki az utat a faluban fellobbant lángkévék; felgyújtotta a zsidók házait a martalóc-had.

De két óra múlva megint visszajött, boldogan sírva, nagy örömmel. — Elhoztam, — lihegte — nálam van! Észrevettek a besték s egy katona utánam lőtt többször is, de hála legyen Istennek, nem talált el. S szinte táncra kerekedett sófárjával reb Élije.

— Csak ne táncolj, — mordult rá a rebbe. — Azzal a sófárral te úgy sem fogsz kürtölni, Élije. Tilalmasnak mondom ki a sófárt, mert kényszerítő ok nélkül veszélyeztette egy embernek az életét. Hát mi van ma, erev Ros hásónó, hogy feltétlenül kellett a sófár? Ma ijjár tizenegyedik, a szfíró huszonkilencedik napja van . . . még ötödfél hónapunk van Ros hásónóig. Kellott hát kockára tenned életedet?

— Csendesedjék le, rebbe — kérte reb Élije a rabbit. — Mit tudjuk mi rövidlátó emberek, miért kellett megmentenem a sófárt? Csakis a Legfelsőbb tudja. Azért kergetett haza és azért nem talált el a katona.

— Hallgass, mert csak hiába érvelsz. Vétkeztél minden kényszerítő ok nélkül; a te sófárod csábított a bűnre s ezért tilalmasnak mondom ki sófárod. Mi történt volna, ha ott maradsz? Gyermekeid árva, feleséged özvegyasszony lett volna . . . ne is lássam azt a sófárt, tedd el.

A következő napon az erdőben bolyongtak a zsidók, mind mélyebbre be

a sűrűbe, hogy az üldöző vad horda őket ne lelje meg s az utolsó morzsa kenyér is elfogyott. Az erdő pedig nem adott semmit; kora tavasszal még egyetlen szem számoça sincs. S mikor leszállt az éjszaka, már vad éhség kínozza a gyomrukat. — Világok Ura, most mi lesz? Éhen veszünk itt mindnyájan az erdőben?

De a kétségbeesésnek ezt a fohását is csak suttogva küldhették az ég felé. Portyázhatnak itt az erdőben a zsidó vére szomjúhozó gyilkosok s ha fennhangon kiáltoznak Istenhez, hogy mentse meg az éhhaláltól az ő hívőit, még meghallják a könyörgő szót a bestiák és rájuk törnek és végeznek velük kegyetlenül.

Hajnalban az erdőszelig vergődtek s mikor világos lett, úgy látták, hogy kődobásnyira tőlük nagy falu van. Megösmerték a tornyáról, hogy Sztrelka az a község ott előttük; sok hittestvér lakik ott a faluban. . . de, nem tört-e rájuk a hetman, vannak-e vajjon még most is?

Ha vannak, akkor segítségüket kell kérni. De hogyan? — indult meg a tanácskozás. — Ha csak egyikünk megy is be a faluba és történetesen katonák vannak a faluban, akkor annak az egynek a révén is megtudnák a besték ittlétünket. Mert elfognák és kiválatnák: — hát társaid hol vannak, te zsidó?

— Én bemegyek, — vállalkozott egy legény. — Vagy találok testvérekre s akkor segítséget is küldök ki nektek, vagy ha nem találok és elfognak a katonák, inkább megölettem magam, de nem árulom el nekik, hogy itt vagytok.

— Mit érsz el vele? — szólta a többi. — Csak éhen veszünk mi akkor is, ha feláldozod magadat érettünk.

Tanácskoztak, tanakodtak, mit tegyenek? A gyerekek, ájultan az éhségtől, félholtan ott heverték az avarban, az asszonyoknak már suttogni való erejük sem volt és a férfiak is már csak akadozva beszéltek, ha beszéltek.

Egyszerre csak előállt reb Élije, arcán valami gondolat, valami istenadta mentőötlet szentsége. Közel ment az erdő széléhez, de csak annyira, hogy a faluból őt ne lássák meg, szájához illesztette a sófárt s minden megmaradt erejével belefújt. S jöttek ki a sófárból a csak zsidó által megérthető hangok: az elnyújtott riasztó tekió, a kétségbeesetten könyörgő svórium, a gyorsaságra serkentő trüó és megint a segélykérő tekió.

S egyszerre csak megmozdult a falu és siettek a hangok felé az emberek. Zsidók voltak, akik megértették a hangokat s mikor pár perc múlva megtudták, hogy miről van szó, a segélynyújtás is csak további pár perc műve volt. Az ő falujukat elkerülte a veszély; egyetek, igyatok, testvérek, aztán hozzánk jösztek, a további az Istené.

A mladkovi rebbe pedig bűnbánattal odavánszorgott reb Élijehez.

— Igazságod volt reb Elije, — könnyezett. — Mit tudtuk, mi rövidlátó emberek, miért kellett megmentened sófárodát? Csakis a Legfelsőbb tudta, dicsértessék a Neve mindörökké.

És a legközelebbi Ros hásónó szent ünnepén és azután is, ahogy multak az évek, csak ebből a sófárból törtek elő a megrázó szent hangok. És ha maguk az angyalok hoztak volna másikat a községbe, akkor sem engedte volna a rebbe, hogy néma maradjon reb Élije sófárja.

HOTEL IMPERIÁL PRÁGA

a Masaryk pályaudvartól

1 percnnyire

A magyarok kedvenc találkozó helye!

Mérsékelt polgári árak

Kóser . . .

Ha ezt a szót hallom: „kóser”, ez az én számomra nem csupán meghatározója annak, amit mi zsidók szószerint a szó fogalma alatt értünk, hanem sokkal több annál. Ez a szócska megindítja a fantáziámat s amikor hallom öregebb emberek ajkáról fölhangzani, akkor az én szép gyermekkorom színes világa gyúl ki előttem és újra hét éves vagyok, újra otthon, abban a Vág-menti kedves faluban, mondjuk nagyközségben, ahonnan egyszer azt sem tudom hogyan, de világgá repültem. Igen, a „kóser” szócska varázslatos erővel hat rám s bizony nemcsak kellemes és színes emlékeket, hanem komor pillanatokot is szerez visszaemlékezéseim során, amint ez elbeszélésem történetéből ki is fog derülni.

De kezdem azzal, hogy az én apám mészáros volt: „katzeff”, a falu argotja szerint. Ebből a környezetből táplálkoztak első impresszióim.

Kegyetlen foglalkozásnak tartottam s gyermeki eszemmel sehogysem tudtam fölfogni, hogy az ilyen foglalkozás istennek tetsző lehet-e?

E tekintetben mindig komoly kételyeim voltak.

A tízparancsolat egyike arra tanított, hogy „ne ölj” s én azt láttam, hogy az állatot megölik. Chaleffel átmetszik a nyakát, kieresztik véréát s így oltják ki a tehén, ökör s a tiszta tekintetű borjucska életét. A chaleffel. E nagy és csillogó metszőkés láttára mindig megremegtem. Félelmet, borzalmat keltett bennem, pedig Hecht bácsi, aki ura volt ennek a szerszámnak, jó és szelid ember volt s engem nagyon szeretett. Megsimogatott, eltréfált velem, cukrot is kaptam tőle nem egyszer. Fekete kabátja zsebéből kotorászta ki mindig a prominclit számomra, ha ellátogatott hozzánk.

De mikor künn a vágóhídon ott láttam azzal a rettentő késsel a kezében, egy más Hecht bácsi volt, aki idegen volt számomra, akitől féltem, aki kegyetlen és ördögi volt s arra is gondoltam, hogy dühében engem is levághat egyszer, ha ott lábatlankodom körülötte s kíváncsiskodva nézem a tehenet, amint ott fekszik összekötözve a földön és fúj és prüszköl, forgatja nagy fényes szemeit. Mindez rám olyan rémségesen hatott abban az esti homályban, melyben mindez történt. Ezért csak tisztes távolból mertem figyelni a dolgozat és ott is féltem, mert, ha apám rossz kedvében volt, még onnan is kikergett, hazaparancsolt.

A vágóhídon tehát sose voltam biztos a dolgomban, de azért mégis szerettem ott lenni, szerettem nézni ezeket a szokatlan dolgokat. Fölkavartak és a szenzáció erejével hatottak rám.

Rendesen este vágta s leggyakrabban csütörtökön, mert akkor szombatra és vasárnapra el van látva a község hússal. Pénteki napon a zsidóság vásárol, vasárnap délelőtt meg a keresztények. Akkor még szabad volt vasárnap is húst mérni.

Én tehát a vágás idejét, a csütörtök estét sohase mulasztottam el. Meglestem a Jankót, amikor kitereli a tehénkét az istállóból s én utánuk bandukoltam s valamiféle erre alkalmas vesszővel tereltem. Itt-ott megecirogattam a hátát s nógattam, hogy csak menjen.

Ne-te ne-e-e!

És a tehénke szeliden ment. Néha hátratekintett, mintha kíváncsi lenne rá, hogy ki teréli, néha hosszan elbőgte magát, pedig sejtelve se volt, hogy

a vesztőhelyre viszik. Így jutottam ki minden csütörtök este a vágóhidra.

Apám rendszeren már kint volt, mert kocsin ment ki s magával vitte Hecht bácsit is, aki egy hosszú tokban szorongatta a chalefet a hóna alatt. Ők már vártak minket a bejáratnál s ha Jankó idejében nem jött a jószággal, akkor nagy ribilió keletkezett. Mindenki dühös volt: a Hecht bácsi is, Jankó is, mert összeszidták, de még a tehénke is, mert olyankor durván bántak vele a dühös emberek. Én meg ilyen esetben még távolabbról néztem a dolgokat.

Apám különben is mindig ideges és ingerlékeny volt ilyen vágások előtt. Mintha kicszerűlték volna. Ha egész nap nevetett s jókedvűen el-elbeszélgetett mindazokkal, akik útjába kerültek, közvetlenül a vágás előtt szótlan lett, ideges és ilyenkor gyorsan összekoccant mindenkivel.

Sokáig rejtély volt ez a viselkedése számomra. Később mindent megtudtam, így ennek az okát is.

Egyideig azonban ártatlan tudatlansággal csodálkoztam apámon, hogy milyen gyorsan tud haragudni s milyen gyorsan jókedvre kerekedni.

Ilyen csütörtök esti vágás után jöttem mindennek a nyitjára. És pedig a következő módon.

A tehénkét, mint rendszeren, Jankóval kitereltük, de egy kicsit megkésztünk, mert az állat rakoncátlan volt. Nehezen ment. Néha megállt s hiába volt minden igyekezetünk, nem bírtuk helyéből elmozdítani, csak, ha a tehén is úgy akarta. Mikor végre a vágóhidra értünk, volt hadd-el hadd. De engem mégse kergetett vissza s végig néztem mindent.

Jankó a felső gerendára vetette a kötelet, azután ráerősítették a tehén szarvaira, majd pedig a hasa alá húztak egy másik kötelet s azt a hátsó lábára igazították, meghúzták s egy pillanat műve volt, a tehén elterült, azután minden lábát megkötözték s fejét lejjebb eresztették a kötéllel s jól aláigazították a chalefnek.

Hecht bácsi újja körmével végig húzott a kés élén, azután rálehel, megtörölte gondosan s félelmesen csillogott az acél, amikor ráillesztette az állat nyakára. Egyet húzott vele s a piros, meleg vér sugárban szökkent a magasba.

Egy darbig hörgött még, nagy kékes szemeit is forgatta, de tehetetlenségében egyre gyengült s végül elcsendesedett.

Azután jött a „bakenolás”. Hecht bácsi levetette a kabátját, magasra feltúrte jobb kezén az ingét s egy metszés után belenyult a tehén hasába.

E művelet közben nagy-nagy csend feküdt a vágóhidra. A légy zümmögését is meg lehetett volna hallani. Ugy éreztem én is, hogy most nagyon komoly dolog történik.

Apám szinte lélekzetfojtva állt, mint a cövek, még Jankó is felismerte ezeknek a perceknek a komolyságát. Némán állt Hecht bácsi mellett a gyertyalámpással s rávilágított a tehén hasára.

Feszült várakozásban teltek a pillanatok, apám leste Hecht bácsi arcát, onnan akarta leolvasni előre, hogy milyen lesz a megfellebezhetetlen döntés.

Csak Shakespeare drámaiban vannak ilyen izgalmas helyzetek. A szereplők idegei a pattanásig feszültek s a szívek dobogását is lehet hallani. Így itt is.

Egyszerre csak kiemelkedik Hecht bácsi keze s mosolyogva int apám felé s csak ezt az egy szót mondja:

— Kóser . . .

Erre apám arca is felderül, már nem rosszkedvű, már hallani a szavát, hozzám is van egy-egy tréfás megjegyzése s vígan megkezdődik a munka s a kora éjjeli sötétségben kocsin megyünk haza.

Én apám mellett ülök a bakon, nézem a szép csillagos eget, érzem az esti szél simogatását, messziről hallom a Vág zúgását s minden olyan különös, kísérteties körülöttem, érzem az élet nagy misztériumát, érzem, de csak tudat

alatt s a tehénke jár a fejemben, akit ezen az úton tereltem még csak néhány órával ezelőtt s ő hátrafordult, mikor a vesszővel megérintettem és noszogattam:

— Ne-te ne . . .

És amikor Hecht bácsi azt szokta mondani elborult arccal némely csü-törtök este a baktenolás után:

— Tréfe . . .

Akkor apám szomorú és kétségbeesett. Hecht bácsi szavát se lehet hallani, mintha csak ő lenne ludas a dologban. Jankó is tudja, hogy ez mit jelent. Kárt, ráfizetést s mindenki olyankor elhúzódtott apámtól, jó magam is olyankor búsan gyalogoltam haza. Nem láttam se csillagot, nem hallottam a Vág zúgását s olyan hosszú volt ez az út hazáig s csak egyet hallottam: „tréfe.”

Anyám olyankor már kint várt minket a ház kapuja előtt s ha látta, hogy gyalog egyedül jövök, már mindent tudott. Csak azt motyogta kérdően:

— Tréfe? . . .

S én rábólintottam:

— Tréfe . . .

És olyankor rossz éjszaka borult a házunkra.

Sibiu (Nagyszeben) és a környékén lakó szászok impozáns tüntetést rendeztek Glodyns püspök mellett, aki a Hitler-politikát kalandor mozgalomnak stigmatizálta.

Ugyanaznap délután a leányliceum dísztermében tartott nagygyűlésen Kaestner esperes a következőket mondta:

„Az erdélyi szászoknak nem szabad azonosítaniok magukat semmiféle politikával és főleg nem szabad, hogy a szász kisebbségi politikát a faji gyűlölet és felekezeti türelmetlenség vezesse . . .”

*

Schuller Jenő a Magyar Zsidó Frontharcos Szövetség országos elnöke a Pesti Izr. Hitközségben tobzódó nepotizmus és protekció megfékezése érdekében javaslatot nyújtott át a Zsidó Községkerülethez, amely szerint frontharcosok és hadirokkantak állásuk elnyerésénél, egyenlő feltételek mellett előnyben részesüljenek.

A községkerület elnöksége magáévá tette a javaslatot, mivel keresztülvitele most már valószínűbb.

Eppler Sándor főtitkár ugyanis már minden hozzátartozóját elhelyezte a hitközségnél . . .

*

A legszörnyűbb rabság, amikor az ember kénytelen a szemét behunyni.

Szerencséje lesz

**ha nálunk egyszer
egy sorsjegyet vesz**

B.B.B.

BENKŐ BANK BUDAPEST

Andrássy-ut 56.

Ha a fejsze a korsóra esik — eltörik a korsó.

Ha a korsó esik a fejszére — akkor is a korsó törik el.

Ez a zsidóság sorsa.

A szerkesztő üzen:

WEISZ HUGÓ, VRÁBLE.

Mindazoknak, akik rejtvényünket helyesen megfejtették és mint nyerőket közzétettük, már rég megkapták a jutalomkönyvet.

Munkatársunk legközelebbi látogatása alkalmával személyesen nyújtja át Önnek a nyereményt.

DR. HAJÓS FÜLÖPNÉ, GUTA.

Üzenete, amely szerint lapunkat kedveli, nagy örömet okozott.

Köszönöm elismerését.

MAYER ÖDÖN, VRÁBLE.

FELDMANN ALADÁR, LEVICE.

Petíciójuk zsidó szempontból kétségtelenül helytálló. Magasabb zsidó politikai érdekből azonban még is le kellett adnom a hírt.

RUND SIMON, VRUDKY.

Elismerése nagyon jól esett. Köszönését szívélyesen viszonzom.

DR. ROSENBERG ADOLF, KR. CHLUMEC.

Ha a nő még Magyarországon tartózkodik és igazolja, hogy csehszlovák állampolgárral házasságot kötött, úgy a magyar útlevél beszolgáltatása ellenében, az itteni követségtől csehszlovák útlevelet kaphat. Ha a nő már csehszlovák területen van, ez esetben az ottani hatóságtól kérelmezze az útlevelet.

MELCHNER LILLY, TILEAGD.

HAASZ TIBOR, SANNICOLAUL MARE

Házasságukhoz megalkuvatlan boldogságot és mázl-tov-ot kívánunk.

SALAMON MIKLÓS és

WEISZ JÓZSEF, SÁTORALJAUJHELY

Barmicvóh ünnepélyetek alkalmából én is szívből gratulálok. Kívánom, hogy még sok örömet okozzatok kedves szülőiteknél.

Legujabb hírek

LAPZÁRTAKOR arról értesülünk, hogy a **Budai Hitközség** hajlandó az ösválasztást elrendelni, ha megelőzően a **Pesti Izr. Hitközség** ugyancsak ösválasztást hív össze és ezen a hitközségi tagok bizalmát szavaznak a jelenlegi vezetőségnek.

Ezenfelül meg a **Pesti Izr. Hitközségnek** garantálni kell, hogy a **szavazati jogokat** tiszteletben tartja.

Közvetlenül a gépek elindítása előtt kaptuk a felette *pikáns* hírt, hogy a **Kóser Szalámigyár** koncesszióját, *palýzat* mellőzésével

Hadinger Ede és fia, Garay-téri

hentesmesterek kapták meg

Kásrusz szempontjából egyáltalán nem aggályoskodhatik az *érdemes* **Pesti Rabbínatus**, hiszen *Hadinger* — *egészen véletlenül* — közeli rokona **Stern Samunak**, a **Pesti Izr. Hitközség** elnökének.

Részletes tudósítás a következő számban.

Braun Gyula

משך **mészárszéke**

VI., Aradi-utca 43.

*Állandóan elsőrendű friss
husok legolcsóbb napi áron.*

**Figyelmes és elő-
zékeny kiszolgálás**

Szerkesztésért és kiadásért felel: **Dr. Uj István.**

Előfizetési ár: Egész évre 12.— P. —
Csehszlovákiában 80.— kc. — Jugo-
szláviában 160.— dinár. Romániában
400 leu. — Másodrendű papíron 25%-kal
olcsóbb! Intézményeknek 24.— pengő.

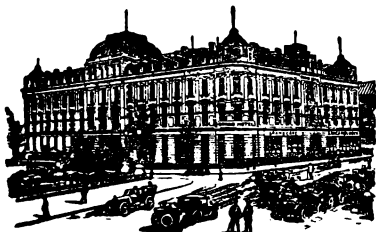
Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Andrásy-út 84.

Telefon: szerkesztőség 23—9—70.

Kiadóhivatal: 23—5—38.

Váradi Béla Forum nyomdája, Budapest
V., Zoltán-u. 1.

BUCAREST GRAND-HOTEL

„LAFAYETTE”

CALEA VICTORIEI, 11

A főváros legmodernebb, legtisztább,
legkényelmesebb és legolcsóbb szál-
lódája. Szobák 130 Lei-től.

OLCSÓ

EZÜST ÁRUK

tálcák, evőeszközök
mélyen leszállított árban

SCHLEIFER

— ezüstárugyár —

VII., KAZINCZY-UTCA 10

Rákóczi-ut közelében. — TELEFON: 13-2-28

Ami a szülőket
legjobban érdekli!

Leány- és fiúruha,

Leány- és fiúkabát

Litzmann Irma
Bpest, VI., Király-u. 18

Prima hús, hizlalt baromfi

legolcsóbb napi árban

REICH JÓZSEF

husnagyvágó מִשְׁחַט מֵשָׂאֵר מֵשָׂאֵר

VI., Hegedűs Sándor-utca 17. szám

(Hunyady-téri csarnokkal szemben)

Pontos kiszolgálás. — Telefon: 29-1-10

FURNÉROK

keményfa enyvezett lemezek legolcsóbban

GRÜN SÁNDOR

Budapest, VII., Kazinczy-utca 22.

— Telefon: 42-6-97. —

GEDULDIGER HUGÓ

BÉLYEGZŐGYÁRA

BUDAPEST, VI.,

Vilmos császár-u. 17.

Telefon: 22-8-95.

KNAPP MIKSA

képesített szűcsmester

Szűcs és szörmeáru üzlete:

BUDAPEST, VI.,

Nagymező - utca 14. szám

TELEFON: 20-4-53

Szörme, bundák, boák nagy válasz-
tékban, Alakítások, javítások jutá-

— nyos áron készülnek. —

Nyári megővást felelősséggel vállalunk

Doprava a rozšírovanie casopisu „Uj Ut” (Nová cesta) povolilo csl. min. vnútra pod cisl.

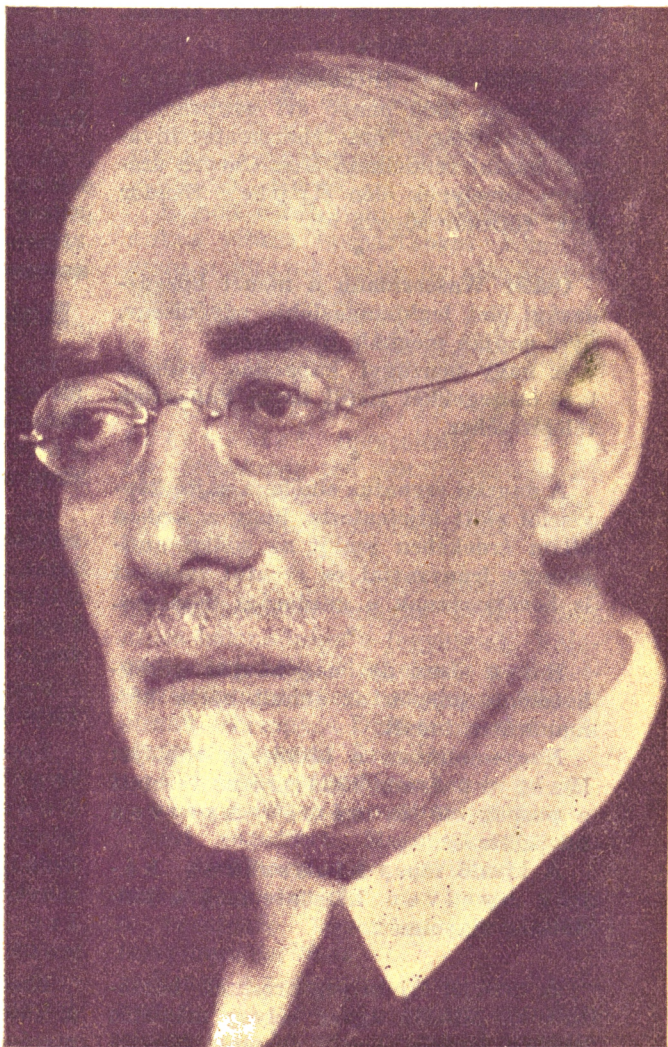
9.662/1932/5. dna 15. II. 1932.

A román királyság területére való bevitelt és terjesztést a bucaresti román kir. Sajtóállam-
titkárság 1932 szept. 2-án kelt 6037 sz. alatt engedélyezte.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

IV. ÉVFOLYAM

1934. X.

**Dr. Leo Baeck rabbi,
a német zsidóság birodalmi képviselőjének elnöke.**